

Ηδύφωνο
στα μονοπάτια του πολιτισμού

10.07.2016
www.simerini.com.cy

ΓΙΩΣΕΦ ΕΛΙΓΙΑ:
ΕΝΑΣ ΡΩΜΑΝΙΩΤΗΣ ΠΟΙΗΤΗΣ ΤΟΥ '20

// ΣΕΛΙΔΑ 5

ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΙΑ Ή ΕΠΙΜΕΛΙΤΤΙΑ;
ΓΙΑΤΙ ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ;

// ΣΕΛΙΔΕΣ 12-13

ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΑΒΒΙΔΗΣ:
ΜΙΑ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ ΜΕ ΤΟ ΣΤΙΓΜΑ
ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

// ΣΕΛΙΔΕΣ 10-11

Η τέχνη είναι ένας ελιγμός ευτυχίας ώστε να μπορούμε να υπάρχουμε κάπως αναπνευστικά δυστυχημένοι ☞ Νίκος Καρούζος

**The BIG NOSE
ATTACK**

@ Φάρμα Project

// ΣΕΛΙΔΕΣ 8-9

Ηδύφωνο

quickreek

Γεγονότα, εκδηλώσεις, εκθέματα, συνειρμοί στον πολιτιστικό ιστό της εβδομάδας

Πολιτιστικές επιλογές // Τα καλύτερα της εβδομάδας

1

Κοτόπουλο με δαμάσκνα

Η ταινία που πραγματεύεται τη ζωή ενός δημοφιλούς βιολιστή στην Τεχεράνη το 1958 προβάλλεται αύριο Δευτέρα, στο Μουσείο Πιερρίδη στη Λάρνακα, στις 20:30, από τη Lamaka Cinema Society. Εισιτήρια: €3 / €5.

2

Η κόρη μου η Σοσιαλίστρια

Η καλοκαιρινή παραγωγή του ΘΟΚ στο Αρχαίο Ωδείο Πάφου την Τρίτη 12, Τετάρτη 13 & Πέμπτη 14 Ιουλίου στις 21:00 (στο πλαίσιο του επίσημου προγράμματος της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης Πάφος 2017). Τηλέφωνο κρατήσεων: 7772717.

3

The Low Spark + DJ Marianna

Συναυλία στην αυλή του Πολιτιστικού Ιδρύματος Τράπεζας Κύπρου την Πέμπτη, 14 Ιουλίου, στις 9:00 μ.μ. με τον Λευτέρη Μουμπζή (μπάσο, φωνή) και τον Μάριο Μιχαήλ (κιθάρα). Την τριάδα συμπληρώνει ο Στέφανος Μελετίου (τύμπανα) σε progressive rock ύφος. Είσοδος ελεύθερη.

4

Santauto

Μια παράσταση με παραδοσιακά τραγούδια και σκοπούς από όλη την Ελλάδα και την Κύπρο, τη Μικρά Ασία και την Κωνσταντινούπολη. Τετάρτη, 13 Ιουλίου στις 20:30, στην Πλατεία Ηρώων στη Λεμεσό. Μουσικοί: Βερόνικα Αλωνεύτου, Χαράλαμπος Παντελή και Κωνσταντίνα Ξενοφώντος. Είσοδος ελεύθερη.

Ιδιοκτησία: Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ | Υπεύθυνος Έκδοσης: Μιχάλης Παπαδόπουλος Βοηθός Υπεύθυνος Έκδοσης: Μαρία Μηνά Συνεργάτες: Κωνσταντίνος Α. Ε. Παπαθανασίου Γιάννης Ζελιαναίος Λογίγνος Παναγή, Γιώργος Ίκαρος Μπαμπασιάνης, Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή, Τίτος Χριστοδούλου, Χρήστος Μιχάλαρος Μάριος Αδάμου. Ηλεκ. Ταχυδρομείο: papadopoulosm@simerini.com, minam@simerini.com

Απαγορεύεται αυστηρώς η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά προτίμηση ή κατά διασκευή απόδοση του περιεχομένου (κειμένου ή φωτογραφίας) με οποιοδήποτε τρόπο, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογραφημένο ή άλλο, χωρίς τη γραπτή έγκριση ή άδεια του εκδότη Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ.

Το μαρτυρικό έπος της 9ης Ιουλίου 1821

Ιδεοσκοπίο, Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

// ΣΕΛΙΔΑ 15

Διαδραστικό θέατρο και αγωγή

Πολλές μορφές διαδραστικότητας μπορούν να συνυπάρχουν. Όπως εικονικοί χαρακτήρες επί σκηνής, ηλεκτρονική ψηφιοφορία, ειδικά εφέ, ψηφιακά διαμορφωμένα προγράμματα με body recognition

Συναυλία // Μεταλλείο της Σκουριώτισσας

25 χρόνια συντροφιά με τον Δημήτρη Λάγιο

Το Μεταλλείο της Σκουριώτισσας θα προσφέρει και φέτος, για έβδομη συνεχή χρονιά, μια ακόμη εκλεκτή παράσταση. Στον οργανωμένο συναυλιακό χώρο του Μεταλλείου, μέσα σε ένα περιβάλλον εντυπωσιακό και ταυτόχρονα υποβλητικό, θα πραγματοποιηθεί στις 16 Ιουλίου, ημέρα Σάββατο και ώρα 20:30, μια παράσταση - αφιέρωμα στον Δημήτρη Λάγιο. Την ερμηνεία των τραγουδιών του Δημήτρη Λάγιου θα πραγματοποιήσει μια εκλεκτή ομάδα ερμηνευτών, με τους Γιώργο Νταλάρα, Φωτεινή Βελεσιώτου, Δώρο Δημοσθένους και Υακίνθη Λάγιου, κόρη του αιμνήστου Δημήτρη Λάγιου. Θα συμμετάσχει επίσης μεγάλη ορχήστρα και η χορωδία της «Διάστασης».

Η φεινική εκδήλωση έχει τεθεί υπό την αιγίδα του έντιμου Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού, κ. Κώστα Καδή. Η τιμή του εισιτηρίου είναι €10, ενώ πληροφορίες για την παράσταση δίνονται από τα τηλέφωνα 22583500 και 25878744. Η παράσταση αυτή οργανώνεται από το Μεταλλείο, τις συνεργαζόμενες κοινότητες της περιοχής και από τον Πολιτιστικό Όμιλο «Διάσταση».

Ο Δημήτρης Λάγιος

Ο Δημήτρης Λάγιος ήταν Έλληνας μουσικοσυνθέτης. Γεννήθηκε στη Ζάκυνθο το 1952 και πέθανε στην Αθήνα το 1991, σε ηλικία 39 ετών.

Η αγάπη του για τα ιδιαίτερα γνωρίσματα της πατρίδας του (χρώματα, ήχοι) τον οδήγησε στην έρευνα, τη μελέτη, την καταγραφή και τη διδασκαλία έργων της Επαναστασιακής Μουσικής Σχολής, απ' όπου προέκυψαν κάποιες δισκογραφικές δουλειές.

Η πρώτη δισκογραφική εμφάνισή του έγινε το 1975 στο δίσκο «Τα Τέσσερα Επαναστασιακά Τραγούδια του Ρήγα Φεραίου», ενώ η πρώτη προσωπική δισκογραφική κατάθεση του Λάγιου ήταν ο δίσκος «Ο Ήλιος ο Ηλιάτορας» (1982), σε μελοποιημένη ποίηση του Οδυσσέα Ελύτη.

Από το 1980 ο Δημήτρης Λάγιος επιδόθηκε στη μελοποίηση μεγάλων ποιητών. Αποτέλεσμα αυτής της δραστηριότητας ήταν μια σειρά έργων, όπως οι «Ιδανικοί Αυτόχειρες» (σε ποίηση Κώστα Καρυωτάκη) και «Ψαλμοί»

(ποίηση Δαβίδ). Παράλληλα συνέχισε τη μελέτη της επαναστασιακής μουσικής.

Από το 1985 και μέχρι τον θάνατό του αφιερώθηκε στην Κύπρο, δίνοντας την ψυχή του για τους αγώνες του κυπριακού λαού. Μελοποίησε Κύπριους ποιητές (Ευαγόρα Παλληκαρίδη, Δημήτρη Λιπέρτη) και με τη μουσική αλλά και τη στάση του βοήθησε στην προβολή και την αντιμετώπιση των προβλημάτων του κυπριακού λαού. Μακροχρόνια ήταν και η συνεργασία του με το κυπριακό φωνητικό και χορευτικό σύνολο «Διάσταση».

Κλήδονας: «Το φάντασμα της Ελευθερίας»

Από τη διάλεξη, «Περί Σουρεαλισμού» του Ανδρέα Εμπειρικού, το 1935, χρειάστηκε να περάσουν 70 χρόνια για να, επιτέλους, συσταθεί και δραστηριοποιηθεί μία, αμιγώς, Υπερρεαλιστική Ομάδα... αυτή των Αθηνών

Φάρμα Projekt 2016

Το Σάββατο, 16 Ιουλίου, από τις 19:00 στο Angel's Hills resort στα Καμπιά στη Λευκωσία, πέντε stages μάς περιμένουν για να μας συναρπάσουν, σε ένα πάρτι καλής μουσικής

Τάσος Στεφανίδης

Είκοσι χρόνια από τον θάνατο του σημαντικού λογοτέχνη και ζωγράφου, που άφησε το στίγμα του στα πνευματικά πράγματα της Κύπρου

Συναυλία // Angel's Hill, Καμπιά

Φάρμα Projekt 2016

Το Σάββατο, 16 Ιουλίου, από τις 19:00 στο Angel's Hills resort στα Καμπιά στη Λευκωσία, πέντε stages (The Live Acts, The Jam 101, The Kennel, The Arena, The Tomb) μας περιμένουν για να μας συναρπάσουν, σε ένα πάρτι καλής μουσικής, στο Φάρμα Projekt. Στο The Live Acts θα εμφανιστούν αγαπημένες μπάντες από Κύπρο και επειδή η καλή μουσική δεν χορταίνεται απ' όπου κι αν προέρχεται, μετά θα ανέβουν στη σκηνή RSN και The Big Nose Attack από Ελλάδα και Deela κατευθείαν από Γερμανία!

Τα υπόλοιπα τρία «dj set» stages επιθυμούν να αναδείξουν όλες τις καλές σας φηγούρες στην πίστα, με εγχώρια (βλ. Cusack, The Mighty Scoop, Johnny Blue) και διεθνή ονόματα (Alex Tomb) με οργανικούς και ηλεκτρονικούς ρυθμούς για όλα τα γούστα.

Το 5ο stage για φέτος, με το όνομα «The Jam 101», είναι ουσιαστικά ένα μουσικό εργαστήριο όπου ο οποιοσδήποτε -ανεξαρτήτως γνώσεων και εμπειρίας- μπορεί να παρευρεθεί για να εμπλουτίσει τις γνώσεις του στο θέμα DJing. Τρεις μετρ του είδους θα βρίσκονται εκεί για να «διδάξουν», μεταξύ άλλων, τεχνικές όπως Beatmaking, Scratching, Mixing.

Τα είδη μουσικής που περιμένουμε να ακούσουμε φέτος στο Φάρμα Projekt είναι:

Soul, Funk, Alternative Rock, Blues, Rock, Rock n' Roll, Cumbia, Tropical beats,

Downtempo Trip-hop, Psychedelic Rock, Pizzadelic blues, Electro -funk, Groove, Breakbeats, Hip-hop, Electro, Freestyle, DnB, Trap, Glinch-hop, Nu disco, Tech-house, Acid-house, Techno.

Σημαντικό ρόλο στην όλη διοργάνωση παίζουν τα φαντασμαγορικά installations που φτιάχνει για τον χώρο η ομάδα του Children At Play Workshop, τα οποία κάθε χρόνο μας εκπλήσσουν ευχάριστα με την αυθεντικότητα τους.

Το εισιτήριο κοστίζει 16 ευρώ στην πόρτα ενώ η προπώληση 14 ευρώ.

Σημεία προώλησης:

Λευκωσία: Silver Star - a Wine Bar by Cava Nostra, Square, Χαράτσι Καφενείον, Olympic Supermarket, Notes And Spirits, New Division, Καφέ-Μπαρ Ρεμπελιό, Armaree, Lost + Found Drinkery, Ola Dj, Granazi Art Space,

Καφενίο ο Platanos, Cafe-Bar Παλαιά Πινέζα.

Λεμεσός: Sousami, Μαντάμ. Λάρνακα: Bolivar House, Old Market St. Πάφος: ANANAs 8Bit Coffee

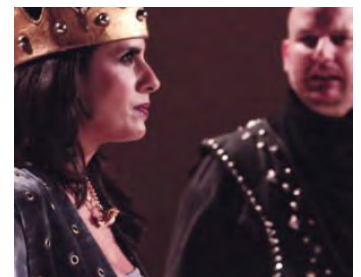
Για περισσότερες πληροφορίες στην επίσημη σελίδα του Φάρμα Projekt στο facebook

<<https://www.facebook.com/farmaprojekt/>>

Θέατρο // Χρονικό της Κύπρου του Λεόντιου Μαχαιρά

Το Θ.Ε.ΠΑ.Κ. ανεβάζει ξανά την ιστορική παράστασή του «Χρονικό της Κύπρου» του Λεόντιου Μαχαιρά, με την οποία ξεκίνησε η δράση του το 1998. Πρόκειται για την πρώτη και μέχρι στιγμής μοναδική δραματοποίηση του σημαντικότερου αφηγηματικού (και δύναμι δραματικού) κειμένου της μεσαιωνικής και νεότερης κυπριακής γραμματείας «Εξήγησις της γλυκειάς χώρας Κύπρου, η οποία λέγεται Κρόνικα, τουτέστιν χρονικόν», η οποία προέκυψε ως αποτέλεσμα μακροχρόνιας φιλολογικής μελέτης του έργου του Μαχαιρά. Διασκευή-σκηνοθεσία: Μιχάλης Πιερός, Μουσική: Αντώνης Ξυλούρης-Ψαραντώνης, Στίχοι τραγουδιών: Μιχάλης Πιερός,

Σύνθεση τραγουδιών: Ευαγόρας Καραγιώργης, Σκηνικά, κοστούμια: Χρίστος Λυσιώτης, Φωτισμοί: Γρηγόρης Παπαγεωργίου, Υπεύθυνη παραγωγής, βοηθός σκηνοθέτις: Σταματία Λαουμπτή. Αύριο Δευτέρα, 11 Ιουλίου, Αρχαίο Ωδείο Πάφου στις 20:30. Τηλέφωνο: 22894531. Εισιτήρια: €15 / €7.

Μουσική // Οι Project Jazz στο Τεχνόπολις

Οι Project Jazz σε μια ευχάριστη και τζαζ βραδιά στον όμορφο κήπο του Τεχνόπολις 20, την Τετάρτη, 13 Ιουλίου στις 8:30 μ.μ. Τα τρία μέλη της μπάντας (Σπύρος Σωκράτους - κοντραμπάσο, Αγάπιος Κακογιάννης - τρομπόνι, Νικόλας Τσαγγάρης - κρουστά) θα παρουσιάσουν μερικά από τα πιο γνωστά τζαζ κομμάτια όλων των εποχών, γραμμένα από μερικούς από τους καλύτερους τζαζ μουσικούς, όπως Miles Davis, Ron Carter και George Gershwin. Ένα δίωρο μουσικό πρόγραμμα με γνωστά τραγούδια και αυτοσεξιασμούς. Τεχνόπολις 20, Λεωφόρος Νικολάου Νικολαΐδη 18, Πάφος. Κρατήσεις απαραίτητες στο 7002420. Είσοδος: 7 ευρώ.

Μουσική // Τρίο Αθηνών

Μελωδίες γνωστές και χιλιοτραγουδιζόμενες, επεξεργασμένες αριστοτεχνικά, με αγάπη, γνώση και σεβασμό από συνθέτες όπως ο Σόλων Μιχαηλίδης, ο Γιάννης Κωνσταντινίδης, ο Κωνσταντίνος Κυδωνιάτης, ο Γιώργος Κάρβελλος, ο Άλκιν Μπαλτάς. Εμπνεόμενοι από τη μουσική της πατρίδας τους, οι συνθέτες κατορθώνουν να συνδυάσουν ιδανικά την παράδοση με το προσωπικό τους ύφος. Η «Σουίτα» του Σ. Μιχαηλίδη για βιολοντσέλο και πιάνο, η «Δωδεκανησιακή Σουίτα» του Γ. Κωνσταντινίδη για βιολί και πιάνο, μία από τις «Ελληνικές Σουίτες» του Κ. Κυδωνιάτη, ο «Βοσκός» του Γ. Κάρβελλου, η «Κυπριακή Σουίτα» του Α. Μπαλτά για βιολί, βιολοντσέλο και πιάνο. Τα

έργα της συναυλίας θα προλογίζει ο συνθέτης, μαέστρος και διευθυντής της Κρατικής Ορχήστρας Κύπρου Άλκιν Μπαλτάς. Τετάρτη, 13 Ιουλίου 2016 στις 20:30. Πολιτιστικό Κέντρο Πανεπιστημίου Κύπρου, Αρχοντικό Οδού Αξιοθέας, Παλιά Λευκωσία, Τηλέφωνο: 22894531 - 22894532, Εισιτήρια: €15 / €7.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Κλήδονας: «Το φάντασμα της Ελευθερίας»

Παρουσίαση // Από τη διάλεξη, «Περί Σουρεαλισμού» του Ανδρέα Εμπειρικού, το 1935, χρειάστηκε να περάσουν 70 χρόνια για να, επιτέλους, συσταθεί και δραστηριοποιηθεί μία, αμιγώς, Υπερρεαλιστική Ομάδα... αυτή των Αθηνών

Υστερα από μία περίοδο εσωτερικών ζυμώσεων, εμφανίζεται τον Μάιο του 2005, η «Διακήρυξη της Υπερρεαλιστικής Ομάδας Αθηνών» με τον τίτλο, «Urbi et Orbi». Βασικός πυρήνας της ομάδας οι: Νίκος Σταμπάκης, Σωτήρης Λιόντος, Ηλίας Μέλιος και Διαμαντής Καράβολας. Στην πρώτη σύνθεση της ομάδας περιλαμβάνονται κι άλλα έξι ονόματα-άτομα, που κάποια από αυτά έχουν αποχωρήσει και κάποια άλλα προσχωρήσει.

Παράλληλα, την ίδια σχεδόν περίοδο, το Φθινόπωρο του 2005, ο Κώστας Ρεούσης δημοσιοποιεί το κείμενο-ποίημα, «Αντί-μικρο-μανιφέστο», αναγγέλλοντας την ίδρυση της «Υπερπραγματικής Φράξιας Λευκωσίας», με μοναδικό μέλος τον ίδιο. Σύμπτωση ή όχι, οι επαφές της «Ομάδας» με τη «Φράξια», τότε, ήταν ελάχιστες έως μηδαμινές κι ήταν περιορισμένες σ' ένα τηλεφώνημα των Ρεούση-Καράβολα, και την αρχή αποστολής κάποιων εντύπων... εκατέρωθεν των πλευρών «Χώρας Νήσου» και «Πρωτεύουσας Ελλάδος»!

Σεπτέμβριος του 2006 και το πρώτο καθαρόαιμο ελληνικό υπερρεαλιστικό περιοδικό, «Κλήδονας», κυκλοφορεί το πρώτο του τεύχος. Οι αντιδράσεις-αναδράσεις του αθηναϊκού κέντρου κυμάνθηκαν από σιωπηλές, χλιαρές κι αρνητικές (κυρίως από τον χώρο της τρομάρας της 'ανανεωτικής' λογοτεχνικής αριστεράς, κι από κάποιους καρεκλοκένταυρους φιλολογικούς-ακαδημαϊκούς-ποιητικούς-συγγραφικούς κύκλους που οι θρόνοι τους 'σαθροί έτσι κι αλλιώς εκ των έσω' ταρακουνήθηκαν σεισμικά) έως λαλέουσες (βλέπε «παγάν λαλέουσας»), ζεματιστές και

άκρατα θετικές. Στο νησί, καλά εντάξει... «το άλλο με τον Τοτό ή Μπόμπο, ανέκδοτο, το ξέρεις;»... ή «τους δείχνεις κάτι, κι αυτοί κοιτούν το δάχτυλο»... ή «πού σου νέφκω πού πάεις».

Πριν γράψω οτιδήποτε άλλο και το... μετανιώσετε πικρά, και πριν περάσω στην παρουσίαση των τευχών του «Κλήδονα», ένα έχω να πω: «Μόνο ο Ρεούσης, στο νησί, έχει το σθένος να αναφέρεται και αναφερθεί στον Υπερρεαλισμό, παρελθόντος και παρόντος, και οι προσπάθειές του επικοινωνιασ-συνομιλίας με κάποιους καθηγητές, μόνιμους και επισκέπτες, του Πανεπιστημίου Κύπρου, που διδάσκουν Ντανταϊσμό-Υπερρεαλισμό, ελληνικό (:) και ξένο (:), έπεσαν στο κενό της ημιμάθειας της όποιος έδρας κατέχουν και της όποιος διδακτορικής τηβέννου φορούν». Διότι, πρώτα απ' όλα, ο ΥΠΕΡΡΕΑΛΙΣΜΟΣ είναι τρόπος και στάση: ΖΩΗΣ & ΘΑΝΑΤΟΥ & ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ & ΕΡΩΤΑ & ΠΟΙΗΣΗΣ & ΑΓΑΠΗΣ... τελεία και παύλα ή κυματίζουσα τεθλασμένη ή θαυμαστικό-αστερίσκος-θαυμαστικό. Έτσι για να υπέρ τονίσουμε και τον ρόλο των σημείων της στίξεως.

Πρώτο τεύχος, 09.2006

«Κλήδονας»: Ένα πανάρχαιο παιχνίδι ερωτικών χρησμών και «Urbi et Orbi», τα εισαγωγικά κείμενα. Η συνέχεια ξεδιπλώνει το ύψος, το βάθος, το πλάτος... τον όγκο, τελικά, της σκευής της ομάδας: Vratislav Effenberger, Vincent Bounoure, Αντρέ Μπρετόν: «Όχι στο μιζεραμπλισμό», Νίκος Σταμπάκης: «Από το μιζεραμπλισμό στα νεκρά του έργα», Μπενζαμέν Περέ, Philip Lamantia, Υπερρεαλιστικό Κίνημα στις Η.Π.Α, Υπερρεαλιστική Ομάδα Παρισιού, Marie-Dominique

Massoni: «Ο υπερρεαλισμός και το θηλυκό», Υπερρεαλιστική Ομάδα Λαντς, Σωτήρης Λιόντος, Διαμαντής Καράβολας: «Μένουμε ίδιοι. Μια αποτίμηση των τιμών του ελληνικού υπερρεαλισμού και άλλα πολλά κείμενα στις πυκνογραμμένες και με «αίμα» σελίδες του πρώτου τεύχους.

Δεύτερο τεύχος, 11.2007

Αφιέρωμα στην «Αναλογία», «Η ανάσα του φλεγόμενου δρόμου δεν σβήνεται ποτέ απ' την παλίρροια», Hilary Booth: «Το φάντασμα της ελευθερίας», Malcolm de Chazal, Gherasim Luca, Leonora Carrington, Ηλία Μέλιος, Βαγγέλης Κούταλης, Κώστας Ρεούσης (πρώτη σύμπραξη, Λευκωσίας-Αθηνών), συλλογικά κείμενα, παρουσίαση της Υπερρεαλιστικής Ομάδας Τσεχίας-Σλοβακίας, «Ο προδότης του τυχαίου και... «Κι άλλο, κι άλλο!».

Τρίτο τεύχος, 02.2009

Εδώ ζορίζουν οι καταστάσεις: Αφιέρωμα, «Υπερρεαλισμός & Πολιτική». Μίκαελ Λεβύ: «Ο υπερρεαλισμός ως ρομαντικό επαναστατικό κίνημα», Βαγγέλης Κούταλης: «Από τον γενικευμένο πόλεμο στην επανάσταση παντού», Ηλίας Μέλιος (σύνθεση): «Όταν ο Στάλιν φύτευε λόγια πάντα θέριζε ανθρώπους», Διαμαντής Καράβολας: «Οι εποχές των εξεγέρσεων», Νίκος Σταμπάκης: «Για την αποικιοποίηση της ταυτότητας». Επίσης, στην ύλη περιλαμβάνονται ο περιβόητος «Μεξικανικός αέρας» του Μπενζαμέν Περέ, ποιήματα και κείμενα των: Μάκν Περδικομάτη, Γιάννη Ξούρια, Αλεξάνδρας Χαλκιά, Θεώνης Ταμπάκη και Κώστα Ρεούση: «Short Cuts» (δεύτερη σύμπλευση, Λευκωσίας-Αθηνών).

Τέταρτο τεύχος, 05.2010

Αφιέρωμα, «Η συνάντηση». Πολ Ελυάρ-Μπενζαμέν Περέ: «152 παροιμίες κατά το κέφι της ημέρας», Αντρέ Μπρετόν-Πολ Ελυάρ: «Σημειώσεις για την ποίηση», Γιάννης Γκολφινόπουλος: «Για την αδυναμία μαγνητοσκόπησης μιας οποιασδήποτε συνάντησης», παρουσίαση του Guy Cabanel από τον Σωτήρη Λιόντο, ποιήματα των: Λαμπρινής Αιωροκλέους, Σωκράτη Κερκή, Λύντιας Παπαζήση και το συλλογικό κείμενο της ομάδας, «Υπερρεαλισμός και κινηματογράφος-Πριν και μετά τη θραύση του καθρέφτη».

Πέμπτο τεύχος, 08.2012

Αφιέρωμα, «Σουρεαλιστικές Εργαλειοθήκες Επιβίωσης». Υπερρεαλιστική Ομάδα Αθηνών: «Η πιο παράφορη ελπίδα μέσα στην πιο βαθιά απελπισία-Για τη συνάντηση τριών υπερρεαλιστικών ομάδων». Κείμενο και πίνακες της Τουρκογαλλίδας υπερρεαλιστριάς, Ody Saban, παρουσίαση της Leonora Carrington (1917-2011) και του Jean Benoit (1922-2010) από τον Σωτήρη Λιόντο, κείμενο του Νίκου Σταμπάκη για τον αυτόχειρα ποιητή Jean-Pierre Duprey «ένα μαύρο διαμάντι με ανταύγειες ιλιγγιώδους σαγήνης» και ποιήματά του, πληθώρα συλλογικών κειμένων, ποιημάτων, φωτογραφιών, κολάζ, σχεδίων και το «έτσι» του Κώστα Ρεούση (τρίτη συνύπαρξη, Λευκωσίας-Αθηνών).

Έκτο τεύχος, 05.2012

Αφιέρωμα, «Το Όνειρο κι οι Παρυφές του». Το τεύχος ανοίγει ο Αντρέ Μπρετόν: «Οι ονειρικές αξίες έχουν μια για πάντα διαδεχθεί τις άλλες, και απαιτώ να θεωρείται πλήθιος όποιος ακόμα αρνείται, για παράδειγμα, να δει ένα άλογο

να καλπάζει πάνω σε μια ντομάτα. Μια ντομάτα είναι, επίσης, το μπαλόνι ενός παιδιού-αφού ο Υπερρεαλισμός, επαναλαμβάνω, έχει καταργήσει τη λέξη 'σαν'. Το άλογο ετοιμάζεται να γίνει σύννεφο, κ.λπ.». Κείμενα και ποιήματα που αφορούν στο όνειρο των: φυσικά και πάλι, Μπρετόν: «Είσοδος των μέντιουμ», Kristoffer Flammariion: «Στατιστικά περί των ονείρων της Ανταρκτικής», Joyce Mansour, Σωτήρη Λιόντου, Νίκου Σταμπάκη: «Το διαυγές όνειρο της θόνης», Βαγγέλη Κούταλη, πρώτη εμφάνιση του Θ.Δ. Τυπάλδου, Αλεξάνδρας Χαλκιά, το ποίημα «Όνειρα» του Νικανόρ Πάρα μεταφρασμένο από τον Ρήγα Καππάτο, το κείμενο-ποίημα/εφιάλτης-όνειρο του Κώστα Ρεούση: «Η επικόλληση της αυτόματης γραφής (τέταρτη συμμαχία-συννομοσία-συναυτουργία-συννομοταξία, Λευκωσίας-Αθηνών) και Ηλίας Μέλιος: «Το μοναδικό όνειρο είναι ακόμη η πραγματικότητα της πραγματικότητας».

Επίλογος προλόγου

Και η δράση συνεχίζεται αδιαλείπτως κι ακαταπαύτως. Η α (στερητικό)-περιοδικότητα είναι βασικό συστατικό στοιχείο των συλλογικών πρωτοβουλιών και πράξεων. Χρειάζεται ζύμωση, σύγκρουση και πολλά άλλα για να φτιάξεις ένα τεύχος, και μάλιστα υπερρεαλιστικό, μια που η «δεξαμενή» δεν στερεύει ποτέ. Είναι που υπάρχουν άτομα-μονάδες και ομάδες-συλλογικότητες που δεν επιδοτούνται και δεν θέλουν να επιδοτηθούν από κανέναν δημόσιο φορέα ή ιδιωτική σπώνσορα. Κι αυτό γιατί: «...είναι η εξέγερση και μόνο η εξέγερση που μπορεί να δημιουργήσει φως. Κι αυτό το φως δεν μπορεί παρά να ακολουθήσει τρεις δρόμους: του Ερωτα, της Ποίησης και της Ελευθερίας...».

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Το 2009, στην Αθήνα, κυκλοφόρησε ένας εξαιρετος ογκώδης τόμος, με τα «Απαντα» του Ελληνοεβραίου ποιητή. Η ζωή και το έργο του, ποιήματα και μεταφράσεις σε άψογη επιμέλεια του Λέοντος Α. Ναρ, τυπώθηκε από τις εκδόσεις Γαβριηλίδη, κι η επίσημη κριτική - που μέχρι τότε κώφευε, μακάρια στη νεκροφάνειά της - έσπευσε να χαιρετίσει θερμά την έκδοση, και την εκ νέου ανακάλυψη του Ισραηλίτη-Γιαννιώτη (Ρωμανιώτη) ποιητή του Μεσοπολέμου.

Όμως, η αρχή είχε γίνει στο μακρινό-κοντινό 1967, όπου και ο συμπατριώτης του Ηπειρώτης εκδότης Ε.Κ. Λάζος κυκλοφόρησε τον πρώτο συγκεκριμένο τόμο, από τις εκδόσεις Δωδώνη. Η επιμέλεια έγινε από τον Γεώργιο Ζωγραφάκη, καθώς μόλις τρία χρόνια μετά τον πρόωρο θάνατο του ποιητή, το 1934, και μέχρι το 1965, είχε επιμεληθεί τέσσερις εκδόσεις που αφορούσαν στον Ελιγιά: 1) «Γιωσέφ Ελιγιά» (1901-1931), έκδοση Μπενέ Μπερίθ, Θεσσαλονίκη 1934· 2) «Γιωσέφ Ελιγιά-Ποιήματα», έκδοση Μπενέ Μπερίθ, Θεσσαλονίκη 1938· 3) «Joseph Eliya-Poems», αγγλική μετάφραση από τη Γιαννιώτισσα συγγραφέα Rae Dalven, σε συνεργασία με τον Γ. Ζωγραφάκη, Anatolia Press, Νέα Υόρκη 1944· 4) «Γιωσέφ Ελιγιά-Άσμα Ασμάτων», εισαγωγή & σχόλια Γ. Ζωγραφάκη, εκδόσεις Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 1965.

Το βιβλίο από τις εκδόσεις Δωδώνη ευτύχησε να κάνει τρεις εκδόσεις -αυτή που αναφέραμε, μία δεύτερη το 1981, και άλλη μία τρίτη το 1999. Θυμάμαι, την εποχή της τρίτης έκδοσης, όπου και τον ανακάλυψα, σχεδόν τίποτα δεν γράφτηκε γι' αυτόν και το εκδοτικό γεγονός πέρασε στο ντούκου. Βλέπετε, οι ασκούντες την κριτική, συνήθως, οσμίζονται συμφέροντα κι, εμμέσως πλην σαφώς, απαιτούν ανταποδοτικές χάρες έτσι ώστε να κάτσουν να γράψουν το οτιδήποτε. Ας είναι.

Πρώτα χρόνια

Ο Γιωσέφ Ηλία Καπούλιας (Γιωσέφ Ελιγιά) γεννήθηκε το 1901, στα Γιάννενα από γονείς μικροαστούς. Μικρός ορφάνεψε από πατέρα και μεγάλωσε με τη φροντίδα της μάνας του, και γι' αυτό της δείχνει, στα έργα του, μια τέτοια ξεχωριστή λατρεία.

Παρακολούθησε μαθήματα στην Alliance Israelite των Ιωαννίνων. Ήταν πολύ φτωχός, όμως αγαπούσε τη μελέτη, και με χίλιες δυο στερήσεις καταφέρνει να αποφοιτήσει, επιτυχώς, το 1918. Την εποχή εκείνη, στα Γιάννενα, υπήρχε μια ζωηρή σιωνιστική (μην σας αποτρέψει ο όρος, δεν έχει καμία σχέση με το αρνητικό πρόσημο που έχει λάβει μέσα στις δεκαετίες έως σήμερα) κίνηση, και ο Ελιγιά βρισκόταν στην πρώτη γραμμή. Μιλούσε με πίστη και τα λόγια του δονούνταν απ' έναν παράξενο παλμό.

Τότε πρωτοφανερώνεται ως ποιητής, με το ποίημά του, «Οι τρεις Ραβίνοι». Το 1919 διορίζεται δάσκαλος στην Alliance. Μια απότομη στροφή παρατηρείται στις ιδέες του. Ασπάζεται

την προσπάθεια για την αφομοίωση των Εβραίων. Μελετά τα νεοελληνικά γράμματα και τελειοποιείται στην ελληνική γλώσσα, που άλλωστε ήταν και η μητρική του.

Το 1920 στρατεύεται. Ελάχιστα ποιήματα μάς είναι γνωστά από την εποχή εκείνη. Αν και ψυχικά το στρατιωτικό τον καταπόνισε, η τοποθέτησή του στο γραφείο της Μερραρχίας τού άφηνε χρόνο να μελετά και να γράφει. Όταν απολύθηκε, το 1921, επιστρέφει πάλι ως δάσκαλος στο Σχολείο της Ισραηλινής Κοινότητας. Αρχίζει, παράλληλα, να παραδίδει μαθήματα γαλλικών, ενώ ταυτόχρονα μελετά τη γαλλική και την ελληνική φιλολογία, και την εβραϊολογία. Στα 1924, παρουσιάζεται, μέσα από κάποιες διαλέξεις που δίνει, βαθύς γνώστης της Ταλμουδικής και μεταταλμουδικής φιλοσοφίας και ποιήσεως

και δεινός Εβραϊστής - εποχή που τον ανακαλύπτει ο διανοούμενος κόσμος.

Αρχίζει να δημοσιεύει σε διάφορα περιοδικά και εφημερίδες της Ηπείρου, αλλά το περιβάλλον των Ιωαννίνων τον πνίγει. Οι αρχηγοί της ισραηλιτικής κοινότητας δεν του αναγνωρίζουν τα προσόντα του. Οι φίλοι του είναι διακεκριμένοι επιστήμονες, λογοτέχνες, αξιωματικοί. Η διάσταση με την ομήγυρη γίνεται όλο και πιο έντονη. Τέλος, λοιπόν, του 1922 αποφασίζει να εγκατασταθεί στην Αθήνα, μαζί με τη μητέρα του. Πουλά το πατρικό σπίτι και κόβει κάθε δεσμό με τη γενέτειρα.

Στην Αθήνα

Από το 1925, μια νέα ζωή αρχίζει για τον Ελιγιά. Γνωρίζεται με Αθηναίους λογοτέχνες και δημοσιεύει έργα του στα περιοδικά της εποχής του αθηναϊκού κέντρου, πρωτότυπα και μεταφρά-

σεις. Παραδίδει μαθήματα γαλλικών σε ιδιωτικά σχολεία, ενώ όσος χρόνος τού μένει τον περνά στην Εθνική Βιβλιοθήκη, μελετώντας ακατάπαυστα. Ο Κ. Βάρναλης, ο Σ. Δάφνης και ο Μ. Μαλακάσης τον αποκαλούν «ποιητή». Μέχρι και το 1927 τελειοποιείται αδιάκοπα. Το καλοκαίρι, της ίδιας χρονιάς, μια επιθυμία για τα Γιάννενα τον κάνει να επιστρέψει για λίγο. Όλοι αναγνωρίζουν, τότε, την αξία του και η υποδοχή που του επιφυλάσσουν οβήνει τις παλιές θλιβερές καταστάσεις κι αναμνήσεις. Στο σύντομο διάστημα της παραμονής του εκεί δεν δρέπει δάφνες, αλλά μελετά τα ήθη και τα έθιμα της ιδιαίτερής του πατρίδας.

Πίσω στην Αθήνα, το 1928, φτασμένος λογοτέχνης και ομόφωνα αναγνωρισμένος, συνεργάζεται στα καλύτερα ελληνικά λογοτεχνικά περιοδικά και

στο περίφημο «Λεξικό του Πυρσού». Συνεχίζει να παραδίδει μαθήματα γαλλικών, κι αποφασίζει να πάρει δίπλωμα από τη Γαλλική Ακαδημία Αθηνών με σκοπό να διορισθεί κάπου ως καθηγητής. Το 1929 παίρνει το δίπλωμά του. Είναι η εποχή που πιστεύει πως πρέπει να εκδώσει τα ποιήματά του σε βιβλίο, άλλωστε τη χρονιά αυτή γράφει και τα γνωστά «Τραγούδια της Ρεβέκκας». Ένα χρόνο, με το δίπλωμα στο χέρι, εκλιπαρεί να διορισθεί κάπου. Το 1930 καταφέρνει να διορισθεί ως καθηγητής γαλλικών στο γυμνάσιο του Κιλκίς, με την ελπίδα να μετατεθεί σύντομα, τουλάχιστον, στη Θεσσαλονίκη.

Ερχόταν συχνά στην Αθήνα και συναντούσε ομοφύλους του και άλλους φίλους του λογοτέχνες, και τους ζητούσε να μεσολαβήσουν για τη μετάθεσή του. Εισ μάτην.

Το τέλος

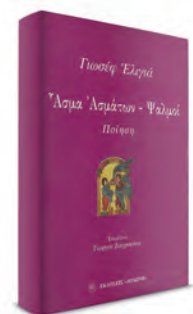
Στις 15 Ιουλίου 1931 κατεβαίνει άρρωστος στην Αθήνα, με υψηλό πυρετό. Είχε κοιλιακό τύφο. Όλοι οι Αθηναίοι λογοτέχνες τού δείχνουν τη συμπάθειά τους και τον πηγαίνουν στον Ευαγγελισμό. Όμως, η κατάσταση της υγείας του χειροτερεύει. Το απόγευμα της Παρασκευής, 29 Ιουλίου 1931, πεθαίνει. Το πρωί του Σαββάτου, κατά τα εβραϊκά έθιμα, δεν μπορούσε να ταφεί. Τον μεταφέρουν στα υπόγεια του Ευαγγελισμού και, αργά-βαθιά, στη νύχτα του Σαββάτου γίνεται η κηδεία του... απλή κι αφανής όπως στάθηκε και ολόκληρη η ζωή του. Ολοκληρώνω την αναφορά μου, στον ευσεβώς αφανή Ελληνοεβραίο ποιητή του Μεσοπολέμου, μεταφέροντάς σας ένα του ποίημα, γραμμένο τον Μάρτιο του 1931, με την αφιέρωση: «Στη μακάρια σκιά του Ποιητή της 'Πρέβεζας'».

«Κιλκίς»

*Αχ πόσο οδυνηρό κι απαίσιο
Σ' ένα στενό, τραγικό τήλασιο
Η ζωή σου να ριμνάζει σκνή
Η Ανία το θρήνο ν' αρχινάει.
Και, σβούρα, να στροφογυρνάει
Στον ιδιον άξονα η ψυχή...*

*Του ρεμβασμού τα γαλάζια ίχνη
Στην ένδοξη ψυχή ποίτηνη
Να σβύνουν σα μουντός καπνός
Πουρνό-βραδύ, στην πονεμένη
Ψυχή, βραχνάς να σου βαφαίνει
Ο μοιηβένιος σουρανό.*

*Το ίδιο στρατί για το σχολείο
Και του Φωκίτη το βιβλίο
Να κουβαλάς πάντα μαζί
Κι οήημερίς ν' αναρωπιέσαι
Στον κρσό το βούρκο που κυλιέσαι:
Να ζη κανείς ή να μη ζη;*

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Τάσος Στεφανίδης (1917-1996) Ένα ανεξάρτητο πνεύμα

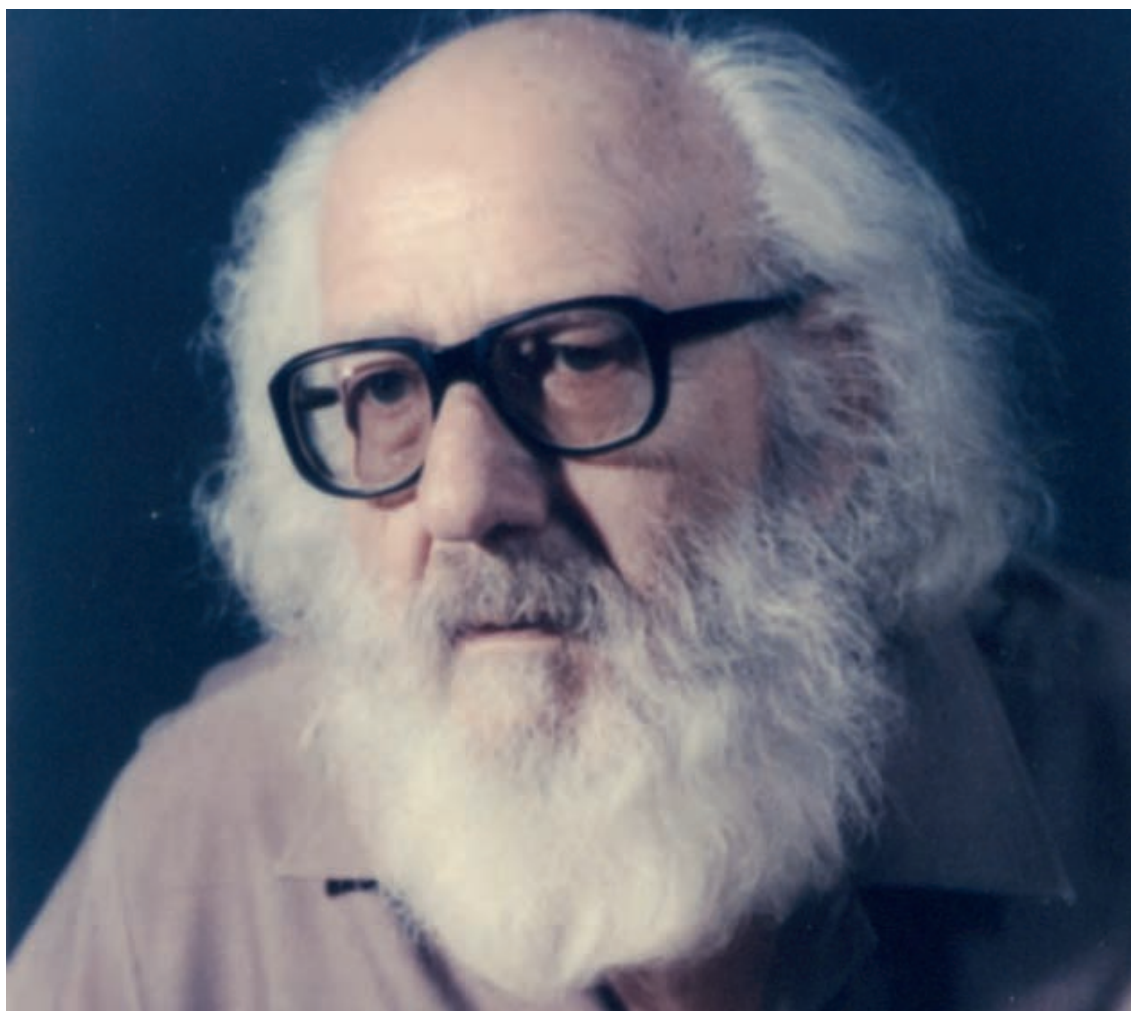
Κατοπεύσεις // Είκοσι χρόνια από τον θάνατο του σημαντικού λογοτέχνη και ζωγράφου, που άφησε το στίγμα του στα πνευματικά πράγματα της Κύπρου

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Συμπληρώνονται αυτόν το μήνα είκοσι χρόνια από τον θάνατο του σημαντικού λογοτέχνη και εικαστικού Τάσου Στεφανίδη (1917-1996). Μνήμης ένεκεν, το «Ηδύφωνο» τιμά αυτόν τον σπουδαίο πνευματικό άνθρωπο, που άφησε ζωντανή τη σφραγίδα του στον χώρο της κυπριακής τέχνης, του θεάτρου, της ποίησης και της πεζογραφίας...

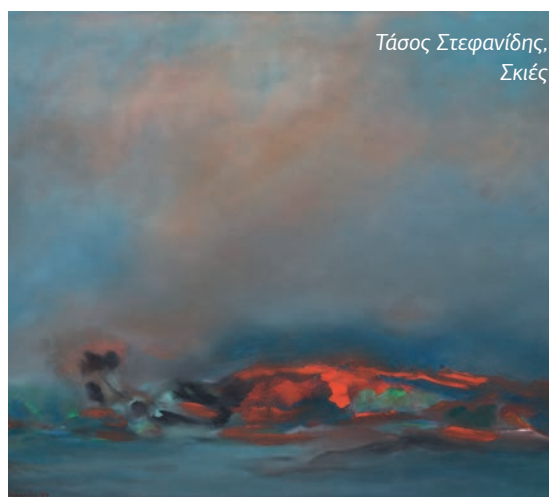
Μια ιχνηλάτηση της πνευματικής παρουσίας του Τάσου Στεφανίδη δεν μπορεί παρά ν' ακολουθήσει τη «μοναχικότητα» του ίχνους, μέσα στο πλήθος των νεκρών απολιθωμάτων της πνευματικής δυσθανασίας μας. Ένα ίχνος που αποτυπώθηκε σε μια σειρά από πολύτιμα και πολυσήμαντα έργα -ζωγραφικά, ποίηση, θέατρο, πεζογραφία, δημοσιογραφία- με τη σκαπάνη της προσωπικής -τόσο περιφρονημένης στις μέρες μας- αναζήτησης. Ο χρόνος μαρτυρεί και επιμαρτυρεί για τον καθένα. Μέσα από τις μεγάλες και μικρές χειρονομίες του καθενός, μέσα από τις εμπειρίες και τις εικόνες των άλλων, μέσα σε όσα καταγράφει η Ιστορία -αν πρόκειται για μια προσωπική αλήθεια που ξεπερνά τα στενά ατομικά όρια, ακόμη και μέσα από τα φευγαλέα, ανυποψίαστα ζεύγματα ασήμαντων, φαινομενικά, συναντήσεων. Ας μου επιτραπεί, λοιπόν, να αναποθκεύσω το ελάχιστο που μου αναλογεί, στη मुखιοθήκη των λόγων, των αισθήσεων και των συναισθημάτων που αφορούν το πέρασμα του Τάσου Στεφανίδη από τη ζωή, μέσα από τη σύντομη απομνημόνευση των λίγων στιγμών με τις οποίες μας φιλοδώρησε ο κοινός μας χρόνος, 17 χρόνος, τότε, μαθητής, ίδιων ανησυχιών με την αγαπημένη κόρη του Μαρίνα...

Σε μίαν από εκείνες τις πρώτες συναντήσεις μας ήταν που έμαθα, πως εκείνος ο «περιέργος» κύριος με το πινέλο, που «αράδιαζε» με τις ώρες στο τελάρο χρώματα, στο ακατάστατο εργαστήρι του στο ισόγειο της πολυκατοικίας του θεϊού Κώστα, ήταν ο κ. Τάσος, ένας άνθρωπος χωρίς κέλυφος, με εκτυφλωτική διαίσθηση και αχαλίνωτη εγρήγορη μπροστά στα πάντα. Ένα πνεύμα ανεξάρτητο και ανήσυχο, που έβρισκε ευχαρίστηση στην αστραπή του λόγου, του χρώματος και της σκέψης, αλλά και που είχε τη μοναδική -μαγική, θα έλεγα- ικανότητα να τη μεταφέρει, σαν σπονδή τρυφερότητας, και στους άλλους. Από τα χείλη του άκουσα για πρώτη φορά τη φράση... «πάλι των τάξεων», «προλεταριακός αγώνας», τα ονόματα του Τρότσκι, του Μπουχάριν, του Μπερνστάιν, του Μπλεχάνοφ, αλλά και αυτά του Εμπειρικού, του Εγγονόπουλου, του Μαγιακόφσκι, της Πόποβα, του Ρότσενκο, του Τάτλιν, του Μάλεβιτς, του Μοντριάν, του Καντίνσκι... Ένας κόσμος απέραντος, που τα πολύτιμα μυστικά του παραμένω, έως

Εξπρεσιονιστικό πάθος

Ο Τάσος Στεφανίδης γεννήθηκε στη Λευκωσία το 1917 και πέθανε το 1996. Ασχολήθηκε με την ποίηση, την πεζογραφία και τη συγγραφική επιθεωρήσεων. Εξέδωσε τις ποιητικές συλλογές «Ανησυχίες», «Καταστάσεις» και «Ποιητικά δειλινά». Εξέδωσε επίσης τη νουβέλα «Ο γιος των υδάτων» και τη συλλογή διηγημάτων «Αποθέωση και άλλα διηγήματα». Ποιήματα, διηγήματα, μελέτες και άλλη πνευματική εργασία του δημοσιεύτηκαν στα φιλολογικά περιοδικά της Κύπρου και στον εγχώριο Τύπο. Μέρος του πνευματικού του έργου έχει μεταφραστεί στα Αγγλικά. Μεγάλο μέρος της ποιητικής και πεζογραφικής δουλειάς του παραμένει ανέκδοτο. Ασχολήθηκε επίσης με την κριτική θεάτρου, λογοτεχνίας και τέχνης, καθώς επίσης και με την πολιτική αρθρογραφία. Από το 1950 αφιερώνει ένα μεγάλο μέρος της ζωής του στη ζωγραφική. Το έργο του χαρακτηρίζει έντονο εξπρεσιονιστικό πάθος και δραματική ένταση. Αλληγορικό, με συμβολικές προεκτάσεις και έντονο το στοιχείο της υπαρξιακής αγωνίας. Όπως σημειώνει ο Δρ Αντώνης Δανός, «ένας συνεπής όσο και άκρως δημιουργικός συνδυασμός εξπρεσιονιστικής παραστατικότητας και 'ιδεαλιστικής' αφάιρησης χαρακτηρίζουν ολόκληρη τη ζωγραφική πορεία του Τάσου Στεφανίδη (1917-1996). Ο Στεφανίδης ανήκει σε μια ομάδα σημαντικών Κυπρίων καλλιτεχνών, οι οποίοι δεν έλαβαν 'επίσημη' καλλιτεχνική εκπαίδευση (σε κάποια Σχολή Καλών Τεχνών). Παρά το γεγονός αυτό, όμως, και συχνά αντίθετα από μερικούς, επίσης σημαντικούς, σπουδαγμένους συναδέλφους τους, παράγαν έργο το οποίο δεν χαρακτηρίζεται από έντονες ποιοτικές (ή και φορμαλιστικές) μεταπτώσεις».

Τάσος Στεφανίδης,
Σκιές

και σήμερα, αδέξιος να αποκρυπτογραφηθεί, ίσως επειδή, πλάι στο γεγονός πως μου λείπουν τα επαρκή εφόδια, κάθε λόγος και ανθρώπινη χειρονομία, να φωτίζονται, μονάχα, στο αναπόδραστο φως της σκιάς του αινίγματος...

Για να μην πολυλογώ, στα μάτια μου ο κ. Τάσος φάνταζε ο μόνος πραγματικά ελεύθερος άνθρωπος που είχα γνωρίσει ίσαμε τότε, ένα πνεύμα ευκίνητο, σαν τον άνεμο, μα και ανυποχώρητο, σαν την αψηγάδιαστη στερεότητα της πέτρας. Μιλούσε για τους μεγάλους επαναστάτες της ιστορίας σαν να πρόκειται για θεόπνευστους ποιητές, αντιλαμβάνονταν το επαναστατικό γεγονός σαν μια στιγμή του ποιείν μέσα στην ιστορία, καθώς, στα μάτια του, η επανάσταση «δικαιωνόταν» μέσα και από την ποιητική της διάσταση, ζούσε τη ζωή με πρακλείτιο πάθος και ελευθερόφρονα θέληση, ευαγή λάφυρα της εσωτερικής του πάλης, τόσο ξένα προς τη μουχλιασμένη σαβούρα της κυρίαρχης σκέψης και ηθικής...

Σήμερα, ένα ανάλαφρο κύμα λεπτής συγκίνησης με τυλίγει καθώς διαβάζω τους τρυφερούς μα και κρημνώδεις στίχους του ή αντικρίζω κάποιον από τους πλημμυρισμένους κύματα χρωματικών σπινθήρων πίνακές του. Μα η αποτίμηση της σημασίας του πολύπλευρου έργου του -τόσο του λογοτεχνικού όσο και του εικαστικού- είναι υπόθεση όσων έχουν εγκύψει με επιστημοσύνη και αληθινό ενδιαφέρον στις ρητές και τις άρητες συναρμογές του. Δεν μπορεί να είναι δουλειά κάποιου, που κτυπά το, σχεδόν βουβό, ηχείο της μνήμης, για να μπορέσει ν' αρθρώσει έναν, έστω στοιχειωδώς, ευήλατο λόγο. Γι' αυτά, υπάρχουν η σεμνή, κατατοπιστική και αποκαλυπτική δουλειά του Θεοκλή Κουγιάλη, του Νίκου Κρανιδιώτη, του Χρυσανθου Χρήστου, του Αντώνη Δανού κ.ά.

Ο Τάσος Στεφανίδης, εδώ και είκοσι χρόνια, αποχαιρέτησε τα «ποιητικά του δειλινά» (τίτλος της τελευταίας ποιητικής του συλλογής), κινώντας για την «απέναντι όχθη», όπου «ξεχάσαμε να πούμε ότι συνετριβσαν τα όνειρα πολλών πολλών ανθρώπων», για να διεκδικήσει μαζί με την «απεραντοσύνη των μεγάλων στιγμών τα δικαιώματα των αιώνων». Και ένωσε, τόσο αγέρωχα, τη σεμνή πινελιά της τέχνης του με τη μεγαλειώδη χειρονομία της ζωής, που βυθίζει τις ανθρώπινες σκέψεις και τ' ανθρώπινα πάθη στο αβυσσαλέο κοίλο της σκοτεινότητας του ανθρώπινου πεπρωμένου... Όχι, όμως, με την περιπαθητή βλοσυρότητα ενός «αποδεκτού» λογίου, αλλά υψώνοντας, «σαν λυχνάρακι στο απερινόπτο» (Ν. Καρούζος), το αιχμηρό, γεμάτο παρηγοσία, φιλόκαλο χιούμορ του. Όπως είπε ο Θεοκλής Κουγιάλης στα εγκαίνια της έκθεσης που αφιέρωσε στο έργο του η γκαλερί Κυπριακή Γωνιά το 2006, ο Τάσος Στεφανίδης, «λογοτέχνης και άνθρωπος ιδιόμορφος, πάντοτε ακραίος, με παρηγοσία και τόλμη στέκεται στη δεκαετία του '50 σαν μορφή ορόσημο... Υπήρξε μια ξεχωριστή και ιδιαίτερη περίπτωση στον χώρο μας. Υπήρξε ποιητής, πεζογράφος, ζωγράφος, δοκιμογράφος, φιλόσοφος. Προσπάθησε να κορέσει τη δίψα του πίνοντας απ' όσο περισσότερες πηγές μπορούσε. Έχω την εντύπωση ότι όσο περισσότερο αναζητούσε, τόσο πολλαπλασιάζονταν και τα ερωτήματά του...».

Φωτογραφία © Μαρίλη Ζάρκου

Είμαστε ο Σινεμάς!

Σύντομες Ιστορίες // Το τούνελ ανατινάζεται. Μαζί, ανατινάζεται και η Λογική. Κερδίζουν οι συνειρμοί και ο σινεμάς, δηλαδή η εφηβεία που ποτέ δεν πεθαίνει, και η μανία μας να παραμένουμε στο πλάνο με την καραμούζα στο χέρι και στα χείλη, όσες σφαίρες κι αν τρώμε, να μένουμε εκεί, στο κατσάβραχο

Το καλοκαίρι. Για άλλους είναι ο υπνόσακος και το ταξίδι στην ανεμελιά μιας παιδικής ηλικίας που δεν έχει χαθεί, που επιμένει, έστω και μερικές εβδομάδες τον χρόνο να επανέρχεται και να χαμογελάει πλατιά. Το καλοκαίρι. Για άλλους είναι η αποθέωση της φιλαναγωγίας, κλείνονται στις σελίδες και ανοίγονται στο σύμπαν, και πάλι, της παιδικής ηλικίας που τρέφεται με περιπέτειες και με μια φαντασία που θέλει να είναι αχαλίωτη. Το καλοκαίρι. Για άλλους είναι ο κινηματογράφος, η μεγάλη οθόνη, ο σινεμάς, που σημαίνει, και πάλι, επιτροπή σε μια παιδική ηλικία όπου επιτρέπονταν τα πάντα, να είσαι σήμερα ο Ζορρό, αύριο ο Πειρατής Λαφίτ, χθες ο Πράκτωρ 007. Ας πάμε σινεμά, απόψε, αυτή την Κυριακή, και την επόμενη Κυριακή, ας πάμε πάλι σινεμά!

Εμάς μας πήγαιναν, υποχρεωτικώς ας πούμε, με το σχολείο. Στον κινηματογράφο. Στον κινηματογράφο. Στον σινεμά. Ένα σωρό πολεμικά είδαμε έτσι. Με το σχολείο. Ήταν μέρος της πατριωτικής αγωγής, επί δικτατορίας των συνταγματαρχών. Όλοι ήξεραν, κι αυτοί, οι δάσκα-

λοι, που μας πήγαιναν εκεί, ότι ήταν, για μας, η ώρα της τρελής καζούρας. Πλάκα, πλάκα και πάλι πλάκα. Γέλια. «Χόρευε, σκύλα», να λέμε, ξανά και ξανά, μιμούμενοι τον Λάκη Κομνηνό, στον πολεμικό υπερκολλοσό Οι Γενναίοι του Βορρά. Πολυβόλα, καλπασμοί, ολίγοι γυναικείοι μπρούι, θελκτικοί, μέσα από χαλάσματα και σκισμένες φούστες, μπαρουτοκαπνισμένες, ο Φερνάντο Σάντσο (μα πού τον βρήκαν!) Κρητίκαρος αντιστασιακός να πηρουσιάζει ναζήδες, ο Καρράς μια γερμαναράς μια αξιωματικός του Ελληνικού Ναυτικού, ο Πρέκας να ωρύεται στο Ρούπελ, βόμβες, κραυγές, ίντριγκες, γέλια παρανοϊκής βραχνάδας, ο προδότης Δήμος Σταρένιος, σενάρια επί σεναρίων γραμμένα στο πόδι, σκαρωμένα με βερμούτ, «Χόρευε, σκύλα», «Ελάτε να τα πάρουμε», Καραγιάννης/Καρατζόπουλος και Φίνος Φιλμ, Βέρα Κρούσκα.

Κι εμείς να μεγαλώνουμε πασχίζοντας να τα ξεχάσουμε, καθότι ήρθε η Μεταπολίτευση και επέληθε το Καπνισμένο Τσουκάλι, το οποίο επίσης πασχίσαμε μετέπειτα να ξεχάσουμε, αλλά πώς να ξεχάσεις τους Αντάρτες των Πόλεων, με Φέρτη & Ναθαναήλ & Κατράκη & Μούτσιο & Μιράντα Κου-

νελάκη, με Μαρή να υπογράφει το σε-νάριο και Δαδύρα τη σκηνοθεσία, αλλά αυτά τα μαθαίνεις πάντα αργότερα, όπως αργότερα μαθαίνεις πώς να τις ξαναβλέψεις όλες αυτές τις τώρα λεγόμενες cult ταινίες, καλτ κρεασιόν ας τις πω, ναι, αργότερα, κάτι δεκαετίες μετά, μαθαίνεις πώς να εκτιμάς τον παλαβό μόχθο εντός τους, των ηθοποιών το κόλπο να παίζουν όχι μονάχα με τις φωνές και τα παλαβά που έλεγαν αλλά με τα βλέμματα, πολλά βλέμματα να ανταλλάσσονται μάλλον ερήμην του σκηνοθέτη, του σεναρίου, της πλοκής, των πάντων.

Να μείνω λίγο στους Αντάρτες των Πόλεων. Γκαγκάν-γκαγκάν τίτλος. Φυγή από την επαρχία, Καλαμπάκα, Μετέωρα, μένουν πίσω, πίσω μένει και το αδιανόητο μπελαταρικό καμπαρέ με την επίσης αδιανόητη Μιράντα Λιλή Κουνελάκη Μαρλέν, ο Φέρτης την κοπανάει για Αθήναι, έτσι ωραία μπαίνει ο μεσοτίτλος Αθήναι, σβάστικα, Μούτσιος ως ταγματάρχης Καρλ Ασηπεργκ, τι πάω και θυμάμαι!, και σκάει ο Φέρτης που τον λένε αλλιώς αλλά αλλάζει όνομα και τον λένε Αλεξάνδρου, και μπαίνει κι η Ναθαναήλ

στη μέση, Άννα τη λένε εδώ, και όλα ένα κουλουβάχατο, καθότι ενώ ο Φέρτης/Αλεξάνδρου παριστάνει τον φιλογερμανό για να τη φέρει στους Ναζήδες και να εκδικηθεί που εκτελέσανε τον πατέρα του, τον Κατράκη που τον λέγαν Γκαϊτατζή, ή Καλατζή, κάτι τέτοιο τέλος πάντων, και ενώ πάνει παρτίδες με την Αντίσταση και τους των πόλεων αντάρτες, και δίνει ραντεβού αντάρτικα σε βιβλιοπωλεία με σύνθημα «Παρακαλώ έχετε βιβλία του Καραγάτση;», τον βάζουνε οι Ναζήδες μέσω Μούτσιου να παραστήσει τον Ιγνατίου, ή Ιγνατιάδη, κάτι τέτοιο, που είναι τω όντι αντίσταση κι έρχεται από το Κάιρο με πυρομαχικά για να στήσει ένα σχέδιο με κωδικό που προηγείται κάτι έτη του Thomas Pynchon και λέγεται, ω ναι, Ουράνιο Τόξο, και έχει να κάνει με βόμβες και ανατινάζεις μιας γέφυρας στρατηγικής σημασίας και ενός τούνελ στον Πλαταμώνα, την ώρα που θα περνάει ένα τρένο τίγκα στους αξιωματικούς των Ναζήδων, συνεπώς ο Φέρτης/Καλατζής/Αλεξάνδρου πρέπει, κατ' εντολήν του Γκεσταπίτη Es-Es Μούτσιου/Άλμπρεχτ, να κάνει τον Μίστερ Αντίστασις, κάτι που ήδη

όντως είναι, και να πάψει να κάνει τον γερμανόφιλο που δεν είναι, αλλά οι μάγκες της Αντίστασις τού λένε άλλα και εννοούνε άλλα, γιατί το κόλπο είναι ότι άμα τον πιάσουνε οι Ναζήδες και τον τουλουμισσουνε στο ξύλο (εν προκειμένω το μενού έχει και μαστιγώματα και ηλεκτροσόκια) να τα ξεράσει όλα όσα ξέρει μεν, αλλά να ξέρει τα λάθος, που όμως είναι τα σωστά, αλλά οι Ναζήδες θα νομίσουν ότι είναι τα λάθος σωστά και άρα θα προφυλαχθούνε σωστά, κατ' αυτούς, λάθος όμως κατά την Ιστορία του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και την έκβαση του εν λόγω πολέμου.

Το σχέδιο πάνει! Το τούνελ ανατινάζεται. Μαζί, ανατινάζεται και η Λογική. Κερδίζουν οι συνειρμοί και ο σινεμάς, δηλαδή η εφηβεία που ποτέ δεν πεθαίνει, και η μανία μας να παραμένουμε στο πλάνο με την καραμούζα στο χέρι και στα χείλη, όσες σφαίρες κι αν τρώμε, να μένουμε εκεί, στο κατσάβραχο, με την σάλπιγγα, στο κάδρο, στο πλάνο, στην ζωής και στου χαμού το παλαβωμένο πάρτι.

Αθήνα
7 Ιουλίου 2016

Συνέντευξη //

Με το ξεκίνημα των Big Nose Attack θέλαμε να κάνουμε κάτι πιο up-to-date και πειραματικό, πάλι με βάση τα blues βέβαια, μιας και είναι η μουσική με την οποία μεγαλώσαμε και από την οποία μάθαμε να παίζουμε

Είχα την τύχη να τους δω ζωντανά πριν από κάποια χρόνια στην Ελλάδα όταν κι έπαιζαν support στους Fuzztones και στο Gagarin 205. Τα αδέρφια Little Tonnie και Boogie-man, που απαρτίζουν τους The Big Nose Attack, είχαν δώσει ένα ψυχωμένο live με τραγούδια μέσα από τους (δύο τότε) πρώτους δίσκους τους παίζοντας ένα blues-rock κράμα με τύμπανα και κιθάρα, που σίγουρα σου έφερναν στο μυαλό τους Black Keys (όπως αυτοί ήταν κάποτε και όχι τώρα). Μεστές συνθέσεις, κομμάτια που άκουγες μια φορά και σου έμεναν για πάντα, sixties rock διάθεση με ό,τι συνεπάγεται αυτό και σίγουρα δύο μουσικοί πάνω στη σκηνή που διασκεδάζαν απολαμβάνοντας με αγάπη αυτό που κάνουν. Και το κάνουν πολύ καλά. Μια από τις πιο δυνατές μπάντες στην Ελλάδα αυτήν τη στιγμή με φανατικό κοινό, που πήρε το όνομά της όταν κάποτε ένας μεθυσμένος Πολωνός βλέποντάς τους σε μια συναυλία στο εξωτερικό με το προηγούμενο σχήμα, τους Down & Out, τους είπε μετά το πέρας της συναυλίας πως: «you were great, you sound like a big nose attack». Ο παραλληλισμός κόλλησε μια για πάντα και το πρώτο τους άλμπουμ έκανε την εμφάνισή του το 2011 με τίτλο το όνομά τους. Τραγούδια σαν τα Left Alone, I Gotta Love you και All the Time πρόδιδαν τις blues καταβολές τους, ανακατεύονταν συνθετικά στο σύγχρονο αναδυτήρι του συγκεκριμένου μουσικού είδους. Η συνέχεια έγινε δύο χρόνια αργότερα με το Paint it Blue, όπου οι Big Nose Attack κάλεσαν στο στούντιο διάφορους guest μουσικούς, ώστε να συνεισφέρουν σε ένα πιο «πειραματικό» και γεμάτο άλμπουμ, που όμως δεν ξεχνούσε τις ρίζες του. Το Yeah! (That

Girl) από εκεί μέσα θα γνωρίσει μια μεγάλη επιτυχία και το Down with Me θα πάρει τα πάντα στο διάβα του σαν ένας blues-rock οδοστρωτήρας που ξεκινά ήρεμα για να απογειωθεί. Μόλις πέρσι η μπάντα κυκλοφόρησε το τρίτο της άλμπουμ ('69) επιστρέφοντας στις βάσεις της και με ηχητικό γνώμονα τις live εμφανίσεις τους. Πέρσι εμφανίστηκαν στο Rockwave Festival στην Ελλάδα καθώς και σε διάφορες μεγάλες πόλεις της Ευρώπης. Το άλλο Σάββατο, 16 Ιουλίου, οι Big Nose Attack επισκέπτονται για πρώτη φορά την Κύπρο για λογαριασμό του Φάρμα Project, που γίνεται φέτος για τέταρτη συνεχόμενη χρονιά και διοργανώνεται από τους Three Cocks Down στο Angel's Hills. Ένα πανέμορφο θέρετρο

Οι The Big Nose Attack εμφανίζονται ζωντανά το άλλο Σάββατο 16 Ιουλίου, στο Φάρμα Project, που θα πραγματοποιηθεί στο Angel's Hills, ένα πανέμορφο θέρετρο αγροτουρισμού που βρίσκεται 20 κλμ. μακριά από το κέντρο της Λευκωσίας στο χωριό Καμψιά. Περισσότερα για το Φεστιβάλ στη σελίδα στο facebook, <https://www.facebook.com/farmaprojekt>.

Τους δίσκους της μπάντας μπορείτε να τους ακούσετε στη σελίδα τους στο bandcamp και στον παρακάτω σύνδεσμο: <http://thebignoseattack.bandcamp.com>.

αγροτουρισμού που βρίσκεται 20 κλμ. μακριά από το κέντρο της Λευκωσίας στο χωριό Καμψιά κι ένα φεστιβάλ για όλα τα μουσικά γούστα. Ο «Ήχος της Μουσικής» συνομίλησε με τους Little Tonnie και Boogie-man -το ντουέτο των Big Nose Attack- και μας είπαν για το νέο τους άλμπουμ, το μουσικό τους ταξίδι καθώς και το κόλλημα που έχουν με την πίτσα μιας και, όπως τελικά αποκαλύπτουν οι ίδιοι, το είδος μουσικής που παίζουν είναι πισσαδελικό blues/rock! Απολαύστε τους!

Παιδιά, καλησπέρα από Κύπρο. Ήταν τελικά το '69 μια ωραία χρονιά; Για να απαντήσουμε και στον Iggy Pop, αλλά και να μου πείτε τι συμβολίζει ο αριθμός του τελευταίου σας άλμπουμ, καθώς και ποιες οι διαφορές με το Paint It Blue που ήταν, ας πούμε, πιο «πειραματικό». Καλησπέρα από το Μπραχάμι! Το '69 ήταν μια δραστήρια καλλιτεχνικά (και όχι μόνο) χρονιά. Όλες οι μουσικές που μας αρέσουν συναντήθηκαν εκείνη την εποχή και γέννησαν τα «ηλεκτρικά» παιδιά τους.

Το '69, πέρα από την αγάπη μας για την εποχή εκείνη, συμβολίζει επίσης το γιγ και το yang, μιας και ο δίσκος περιέχει δέκα κομμάτια, από τα οποία τα μισά μιλούν για το μίσος και τα άλλα μισά για τον έρωτα. Επίσης συμβολίζει και την αλληλοσυμπλήρωση που υπάρχει στην μπάντα, λόγω του ότι είμαστε ντουέτο και αδέρφια και συνήθως μοιράζουμε ρόλους για την επίτευξη των στόχων μας.

Ο δίσκος αυτός είναι πιο ωμός και βρώμικος, ίσως πιο χίπκος και πιο κοντά στη συναυλιακή προσέγγιση της μπάντας, σε αντίθεση με το Paint it Blue, που ήταν ένα παζλ από διάφορους πειραματισμούς όσον αφορά

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

την παραγωγή, με συμμετοχή πολλών guest μουσικών, αλλά και πιο νοσταλγικός και ταξιδιάρικος σε ύφος.

Ατόφιο, καθαρόαιμο blues rock. Ήταν εξαρχής ο στόχος σας να κινηθεί σ' αυτό το μουσικό μονοπάτι η μπάντα, για απλά «έκατσε» το πράγμα; Πείτε μου λίγα λόγια για την ιστορία της, μιας και ξέρω ότι προϋπήρχατε ως Down & Out.

Ήταν 2003, περπατούσαμε σε ένα σταυροδρόμι του Αγίου Δημητρίου Αττικής και ένας τύπος μάς είπε ότι αν του δώσουμε τις ψυχές μας, σε αντάλλαγμα θα μας έδειχνε πως να παίζουμε τα blues και την καλύτερη συνταγή για ιταλική πίτσα.

Έτσι φτιάξαμε τους Down & Out, με τους οποίους ως τρίο, παίζαμε καθαρό blues rock για σχεδόν δέκα χρόνια. Ήταν ένα όμορφο ταξίδι και είχαμε την τιμή να μοιραστούμε τη σκηνή με μερικά από τα μεγαλύτερα είδωλά μας, όπως οι ZZ Top, Johnny Winter και Gary Moore.

Με το ξεκίνημα των Big Nose Attack θέλαμε να κάνουμε κάτι πιο up-to-date και πειραματικό, πάλι με βάση τα blues βέβαια, μιας και είναι η μουσική με την οποία μεγαλώσαμε και από την οποία μάθαμε να παίζουμε, αλλά ταυτόχρονα προσθέτοντας στοιχεία κι από άλλες αγαπημένες μουσικές όπως hip-hop, funk, soul και American roots. Δυστυχώς, εκείνος ο τύπος που αγόρασε τις ψυχές μας όμως, μας έδωσε μόνο την ικανότητα να παίζουμε τα blues (ο διάλογος έχει πολλά ποδάρια), οπότε πλέον και να θέλουμε δεν μπορούμε να κάνουμε κι αλλιώς.

Η μουσική στην κρίση

Η ελληνική ανεξάρτητη αγγλόφωνη σκηνή πάνω στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχει ανεβεί πολλά σκαλοπάτια, με πάρα πολύ δεμένα συγκροτήματα και άλμπουμ με καλές παραγωγές. Το όλο πράγμα κινείται έντονα παρ' όλη τη συνεχιζόμενη και αυξανόμενη κατάσταση της κρίσης. Πού νομίζετε ότι οφείλεται αυτό και πώς βλέπετε γενικά τα εγχώρια μουσικά πράγματα;

Η κρίση δεν θα έλεγα ότι έχει συνεισφέρει και πολύ στους επαγγελματίες μουσικούς.

Όταν promoters της κεντρικής Ευρώπης διατάζουν να κλείσουν μπάντες από την Ελλάδα λόγω της ασταθούς οικονομίας και το capital control δυσκολεύει την αγορά εξειδικευμένου μουσικού εξοπλισμού από το εξωτερικό, μάλλον το αντίθετο έχει συμβεί. Ίσως έχει κάνει κάποιους ανθρώπους που «ψιλοπαίζαν» μουσική αλλά είχαν σταθερή δουλειά, πιο ανοικτούς στο να το κάνουν επαγγελματικά, τώρα που η ανεργία έχει βρεθεί στον δρόμο τους ή ο μισθός τους δεν τους φτάνει. Επίσης ίσως έχει αλλάξει και λίγο η νοοτροπία του κοινού, καθώς τα νέα παιδιά είναι πιο προσγειωμένα και δεν πάνε να χαλάσουν ένα μπνιάτσκο στα μπουζούκια, οπότε έχουν στραφεί στη ροκ μουσική.

Ίσως είναι και οι promoters, που φοβούνται να ρισκάρουν πλέον σε ακριβοπληρωμένους καλλιτέχνες του εξωτερικού και έχουν δώσει επιτέλους βήμα στην εγχώρια σκηνή. Το πιο σημαντικό όμως, το οποίο θα συνέβαινε και χωρίς την κρίση, είναι ότι τώρα

απολαμβάνουμε τους καρπούς που θέρισε η προηγούμενη γενιά μουσικών και οι οποίοι πλέον υπηρετούν τη μουσική με άλλες ιδιότητες (δισκογραφικές εταιρείες, ραδιοφωνικές εκπομπές, μαγαζιά τα οποία στηρίζουν ελληνικές μπάντες). Επίσης το διαδίκτυο βοήθησε και τους μουσικούς, αλλά κυρίως τους πχολήπτες να κάνουν ένα catch-up με την εποχή και πλέον δεν είμαστε τριάντα χρόνια πίσω σε παραγωγές.

Πρώτη φορά για συναυλία στην Κύπρο. Έχετε γενικά κάποια εικόνα για τα μουσικά πράγματα στο νησί; Δυστυχώς, πέρα από δυο-τρεις μπάντες που κινούνται στο ύψος μας και με τις οποίες έχουμε μια επαφή στο διαδίκτυο, δεν γνωρίζουμε πολλά για την κυπριακή σκηνή, όπως και ο περισσότερος κόσμος στην Ελλάδα. Ελπίζω όμως όταν έρθουμε, να γνωρίσουμε πολλούς μουσικούς και να καλύψουμε αυτό το κενό.

Μια υποθετική ερώτηση. Αν σας δινόταν η ευκαιρία να έχετε όποιον παραγωγό θέλετε πίσω από την κονσόλα (ζωντανό ή νεκρό) για ένα άλμπουμ σας, ποιον θα διαλέγατε και γιατί;

Χωρίς δεύτερη σκέψη θα διαλέγαμε τον Eddie Kramer, επειδή κρύβεται πίσω από τους σημαντικότερους rock δίσκους, αλλά αν δεν ήταν διαθέσιμος και ο Rick Rubin, ο Danger Mouse ή ο Jack White δε θα μας χάλαγαν καθόλου.

Ποια τα μελλοντικά σχέδια; Υπάρχει κάποιο νέο άλμπουμ στα σκαριά, συναυλίες;

Προς το παρόν προωθούμε το '69, με πολλές συναυλίες σε ελληνικά φεστιβάλ για το καλοκαίρι, αλλά οργανώνουμε και μια ευρωπαϊκή περιοδεία για το φθινόπωρο με αφορμή τα πέντε χρόνια της μπάντας, με εναρκτήριο live στην Αθήνα και με πολλούς αγαπημένους καλεσμένους μουσικούς. Ιδέες για νέο άλμπουμ υπάρχουν, αλλά είναι νωρίς για να πούμε περισσότερα.

Τι να περιμένει ο κόσμος από τους Big Nose Attack στο Φάρμα Project;

Ωμώ, δυνατό, πιτσαδελικό blues/rock! Σας ευχαριστώ πολύ. Πίτσα κανείς; Φήμες λένε ότι αν πεις the Big Nose Attack τρεις φορές στον καθρέφτη εμφανίζεται μια πίτσα.

Κι ερείς ευχαριστούμε!

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Ανδρέας Σαββίδης (1930-2016)

Μια ποιητική γλυπτική με το στίγμα του προσωπικού χώρου

Συνέντευξη // Από τους πρωτοπόρους της γενιάς του, ο Ανδρέας Σαββίδης θα δώσει μια γλυπτική πέρα από τη μνημειακή, που εκφράζει μια προσωπικές αισθητικές αναζητήσεις και αρχίζει να διεκδικεί μια θέση στην πορεία της σύγχρονης τέχνης, εξηγεί στο «Η» η Ελένη Νικίτα

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Η κυπριακή τέχνη κατέγραψε, με τον θάνατο του Ανδρέα Σαββίδη τη βδομάδα που μας πέρασε, άλλη μια μεγάλη απώλεια. Ενός από τους σημαντικότερους γλύπτες της λεγόμενης δεύτερης γενιάς της κυπριακής τέχνης, που άλλαξε το καλλιτεχνικό τοπίο του τόπου, συντονίζοντάς την, μέσα από αξιοσημείωτες προσωπικές διαδρομές, με τα σύγχρονα εικαστικά και καλλιτεχνικά ρεύματα. Για το έργο του Σαββίδη, αλλά και για τη σημασία του στην εξέλιξη της κυπριακής τέχνης, μιλά στο «Ηδύφωνο» η ιστορικός τέχνης, Ελένη Νικίτα, όχι μόνο μέσα από τη γνώση της ειδικού, αλλά και την επιμάρτυρία της προσωπικής σχέσης. Ο Ανδρέας Σαββίδης ανήκει στους σημαντικούς εκπροσώπους της λεγόμενης δεύτερης γενιάς της κυπριακής τέχνης. Πώς εντάσσεται, αισθητικά και τεχνολογικά, σ' αυτό το πολύμορφο γίγνεσθαι της κυπριακής καλλιτεχνικής δημιουργίας;

Ο Ανδρέας Σαββίδης ανήκει στη γενιά των Κυπρίων καλλιτεχνών που σπούδασαν στη Βρετανία και που αρχι-

σαν να δραστηριοποιούνται καλλιτεχνικά τη δεκαετία του 1960, την πρώτη δεκαετία μετά την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας. Είναι η γενιά του Χριστόφορου Σάββα (1924-1968), του Ανδρέα Χρυσόχου (1929), του Στέλιου Βότση (1929), της Βέρας Γαβριηλίδου-Χατζηδά (1936-2012), του Κώστα Ιωακείμ (1936), του Νίκου Κουρούσι (1937), η οποία με το πρωτοποριακό και ρηξικέλευθο για την εποχή έργο της άλλαξε τόσο το περιεχόμενο όσο και τη μορφή της τέχνης που παραγόταν στο νησί. Ο Ανδρέας Σαββίδης, ο πρώτος Κύπριος γλύπτης που σπούδασε στη Βρετανία, ήταν ένα σημαντικό μέλος της ομάδας αυτής των νέων τότε καλλιτεχνών, που ασπάσθηκαν το πνεύμα του διεθνισμού και της τέχνης, δίχως εθνικά σύνορα, που επικρατούσε στα σημαντικά καλλιτεχνικά κέντρα και βέβαια στο Λονδίνο όπου σπούδασαν. Η αναζήτηση του καινούργιου και η προσπάθεια ένταξης της κυπριακής καλλιτεχνικής δημιουργίας στο διεθνές εικαστικό γίγνεσθαι συνάδει με την όλη προσπάθεια που κατέβαλλε τότε η νεοσύστατη Κυπριακή Δημοκρατία να βγει από την απομόνωση και την εσωστρέφεια που βρισκόταν πριν από την ανεξαρτησία και να οικοδομήσει ένα καινούργιο κρά-

τος με βάση τα ευρωπαϊκά, δυτικά πρότυπα. Αυτό το νέο πνεύμα στην τέχνη αγκάλιασε τότε και το επίσημο κράτος (μέσω της Μορφωτικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Παιδείας), το οποίο άρχισε να δημιουργεί θεσμούς και να συνδέεται με διεθνείς διοργανώσεις τέχνης, στις οποίες εκπροσωπείτο με τους νέους αυτούς καλλιτέχνες, το έργο των οποίων συμβάδισε με τα καινούργια διεθνή εικαστικά ρεύματα.

Ο Σαββίδης σπούδασε μεταξύ 1955-1958, πρώτα στο Saint Martin's School of Art, όπου είχε ως καθηγήτρια την Elisabeth Frink, μια σημαντική Βρετανίδα γλύπτρια, που την εποχή κατά την οποία τη γνώρισε ο Σαββίδης εξέφραζε με τα έργα της την αγωνία του καιρού μας, με μια εντελώς σύγχρονη υφολογική προσέγγιση και κατατάσσεται στον κύκλο του Kenneth Armitage και του Bernard Meadows. Μαζί της λοιπόν ο Σαββίδης μπήκε από την αρχή στα βαθιά νερά.

Τις σπουδές του συνέχισε στο Chelsea School of Art με καθηγήτη έναν άλλο σημαντικό γλύπτη που επίσης έγραψε ιστορία, τον Bernard Meadows. Εκείνη την εποχή δίδασκε επίσης στο Chelsea School of Art ως επισκέπτης καθηγητής και ο Henry Moore, ένας από τους μεγαλύτερους

γλύπτες του 20ού αιώνα. Πέρα, βέβαια, από την εργασία των καθηγητών του, ο Σαββίδης είχε την τύχη να γνωρίσει όλο αυτό το ανανεωτικό κλίμα που επικρατούσε τότε στην Αγγλία, το οποίο έδωσε μερικούς από τους σημαντικότερους γλύπτες του 20ού αιώνα, τοποθετώντας τη Βρετανία στον διεθνή χάρτη της πρωτοποριακής γλυπτικής.

Θα μπορούσατε, αποτιμώντας, σ' αυτό το πλαίσιο, το έργο του καλλιτέχνη, να προβείτε σε μια σύντομη αποτίμηση αυτής της καλλιτεχνικής γενιάς και της σημασίας για την κυπριακή τέχνη;

Αδιαμφισβήτητα, οι δεκαετίες του 1950 και 1960 ήταν πολύ σημαντικές για τη βρετανική γλυπτική, η οποία έδειξε ένα ιδιαίτερα ζωτικό δυναμισμό. Το γεγονός ότι μερικά από τα μεγαλύτερα ονόματα της γλυπτικής δίδασκαν σε σχολές καλών τεχνών είχε ως αποτέλεσμα κάποιες από αυτές να μετατραπούν σε πόλους έρευνας, αμφισβήτησης του προϋπάρχοντος και ανανέωσης. Ήταν λοιπόν φυσικό ο Ανδρέας Σαββίδης, όπως και οι άλλοι Κύπριοι που σπούδασαν στο Λονδίνο, να επηρεαστούν από το νέο αυτό πνεύμα έρευνας και αναζήτησης νέων εκφραστικών μορφών, και αυτό φάνηκε από την αρχή,

μόλις επέστρεψε στην Κύπρο. Παρακολουθώντας την πορεία του στον χρόνο, διαπιστώνουμε ότι φύλαξε με προσοχή όλους αυτούς τους σημαντικούς σπόρους δημιουργίας για να τους γονιμοποιήσει κατά καιρούς στη δική του προσωπική καλλιτεχνική κατάσταση.

Οι βιόμορφες φόρμες

Στα πρώτα του έργα, αλλά και σε μετέπειτα στάδια της δουλειάς του φαίνεται η επιρροή του Henry Moore, - οι ζωτικές, βιόμορφες του φόρμες και η αισθητοποίηση «των μυστικών τρόπων της φύσης». Αξιοποίησε επίσης στο παράδειγμα της Barbara Hepworth τις σχέσεις του κενού-γεμάτου που χαρακτηρίζουν πολλά από τα έργα του. Γύρω στα μέσα της δεκαετίας του 1960, ο Σαββίδης θα εγκαταλείψει τις βιόμορφες φόρμες -στις οποίες θα επανέλθει βέβαια αργότερα- και θα δώσει μια σειρά κονστрукτιβιστικά, μινιμαλιστικά έργα, βασισμένα σε γεωμετρικές σχέσεις και αρμονίες. Πρόκειται για μια σειρά ώριμων έργων, από τις κορυφαίες στιγμές της κυπριακής γλυπτικής. Με τα έντονα χρωματισμένα αυτά γλυπτά του έρχεται πολύ κοντά στον Antony Caro και στους καλλιτέχνες της ομάδας

www.simerini.com.cy

«New Generation». Στη συνέχεια, μετά το 1974, θα εξερευνησει και πολλούς άλλους δρόμους, υιοθετώντας ακόμη και κυβιστικά στοιχεία.

Μπορούν να επισημανθούν, ενδεχομένως, είτε ειδολογικά είτε περιодικά, βαρύνουσες πτυχές του έργου του, είτε πτυχές περισσότερο βαρύνουσες από άλλες, αλλά και ευρύτερα της γενιάς αυτής;

Για να καταλάβουμε τη σημασία του Ανδρέα Σαββίδη, όπως και των άλλων καλλιτεχνών της γενιάς του, θα πρέπει να δούμε πού βρισκόταν η κυπριακή γλυπτική τη δεκαετία του 1960. Από τις αρχές λοιπόν του 20ού αιώνα η κυπριακή γλυπτική είχε μια συγκεκριμένη αποστολή, που συνδέεται με τον μνημειακό της ρόλο. Ως εκ τούτου, το ύφος της είχε διαμορφωθεί από την ίδια τη φύση και το είδος των παραγγελιών. Ο παραγγελιοδότης, που ήταν συνήθως η Εκκλησία, η Πολιτεία ή άλλα οργανωμένα σύνολα, όπως και ο εύπορος πολίτης, περιόριζαν τον ρόλο της, στα μνημεία, στις προτομές και στους ανδριάντες. Η γενιά που θα δώσει νέα πνοή και θα αλλάξει τον ρόλο της γλυπτικής είναι αυτή του Ανδρέα Σαββίδη. Από τους πρωτοπόρους της γενιάς του, ο Ανδρέας Σαββίδης θα δώσει μια γλυπτική πέρα από τη μνημειακή, που εκφράζει για προσωπικές αισθητικές αναζητήσεις και αρχίζει να

στοιχεία που εισέρχονται για στο έργο του. Ακόμη, πως στις καθαρές του δωρικές επιφάνειες, στις λείες, μαλακές, τρυφερές πέτρες προσθέτει σίδηρο, σκληρά, ενίοτε αιχμηρά, ταλαιπωρημένα και παραμορφωμένα έτοιμα υλικά, για να δείξει τη βιαιότητα και την καταστροφή. Αυτή η αντίθεση υλικών και ο συγκερασμός βιόμορφης και γεωμετρικής φόρμας θα συνεχίσουν να χαρακτηρίζουν τη γλυπτική του δημιουργία μέχρι το τέλος.

Επισκοπώντας, συνολικά, τόσο το γλυπτικό όσο και το ζωγραφικό του έργο σε επίπεδο αισθητικής ιδεολογίας, ποιες συνάψεις θα μπορούσε να εντοπίσει κάποιος;

Ο Σαββίδης ασχολήθηκε πολύ και με τη μνημειακή γλυπτική. Εδώ ανταποκρίθηκε στις οδηγίες του παραγγελιοδότη, ως προς την όσο το δυνατό ρεαλιστικότερη απόδοση των θεμάτων, γι' αυτό δεν θα έλεγα ότι οι δημιουργίες του σ' αυτόν τον τομέα είναι αντιπροσωπευτικές της γλυπτικής του ταυτότητας. Όσο για τη ζωγραφική του, πρόκειται πιστεύω περισσότερο για ένα παιγνίδι που τον ξεκούραζε στα διαλείμματα της κοπώδους γλυπτικής του εργασίας. Σ' αυτήν κατέφευγε, επίσης, όταν για λόγους υγείας δεν μπορούσε να ασχοληθεί με τη γλυπτική. Αγαπούσε, βέβαια, τη ζωγραφική και φαίνεται να χαιρόταν ιδιαίτερα να ενορχηστρώνει φωτεινά, χαρούμενα χρώματα και σχήματα.

Η κριτική για τον Ανδρέα Σαββίδη Η αλήθεια της πλαστικής γλώσσας

«Με τα έργα του Σαββίδη έχουμε μια πλαστική μορφή να μεταφέρει σε εκφραστικές αξίες τις συναντήσεις του δημιουργού με την ιστορική στιγμή που επιβάλλεται με την πηγασιότητα και την ασφάλεια των διατυπώσεών της. Χωρίς ίχνος φιλολογίας, με μόνη τη γλώσσα των μορφών και την επάρκεια της σύνθεσης, τη συνομιλία των σχημάτων και την εκμετάλλευση των ιδιοτήτων των υλικών του, φτάνει σε εξαιρετικά για τη γνησιότητα και την εσωτερική του δύναμη εκφραστικά αποτελέσματα ο καλλιτέχνης. Πρόκειται για μια γλυπτική η οποία διακρίνεται για την καθαρότητα των μορφών και την εσωτερικότητα των διατυπώσεών της, την εσωτερική πυκνότητα και την αλήθεια της πλαστικής της γλώσσας, την πληρότητα και τις εκφραστικές δυνατότητές της».

(Χρόσθανος Χρήστου - 1976)

Ένα πρωτότυπο και σύνθετο προσωπικό ύφος

«Ο Σαββίδης έχει διαμορφωθεί σ' ένα καθαρά αγγλικό περιβάλλον. Κι όμως, κατορθώνοντας να εκτονώσει μέσα στο έργο του τις άμεσες επιδράσεις της σύγχρονης γλυπτικής, πέτυχε να συμπληρώσει ένα πρωτότυπο και σύνθετο προσωπικό ύφος.

«Η τεχνολογία του είναι συνθεμένη από το φυσικό περιβάλλον της ίδιας της Κύπρου και από μια αναζήτηση αρμονίας και ποιητικής ισορροπίας σε μια σχηματική ενότητα που έχει συνοχή και μέτρο, στοιχεία κατ' εξοχήν ελληνικά.

«Η αλυσιδωτή στα έργα του συγκρότηση σχημάτων ασκεί μια ιδιότυπη καθουσαστική επίδραση, όπως άλλωστε και η τέλεια επεξεργασία της πέτρας».

(Charles Spencer - 1974)

διεκδικεί μια θέση στην πορεία της σύγχρονης τέχνης.

Μ' αυτήν τη γλυπτική η Κύπρος θα αρχίσει να εκπροσωπείται και σε διεθνή fora. Έτσι, το 1968 ο Ανδρέας Σαββίδης θα εκπροσωπήσει την Κύπρο στην Μπιενάλε Αλεξάνδρειας. Το 1971 θα εκπροσωπήσει την Κύπρο στην Μπιενάλε Σάο Πάολο και για δεύτερη φορά στην Μπιενάλε Αλεξάνδρειας, όπου θα τιμηθεί και με το 2ο Βραβείο Γλυπτικής.

Τα βραβευμένα αυτά του έργα αποτελούν την αρχή μιας νέας πορείας, στην οποία εγκαταλείπει τη γλυπτική του hard edge και αγκαλιάζει και πάλι τη βιόμορφη φόρμα. Αναζητεί για την έμπνευσή του θαλάσσια βότσαλα με σμιλεμένες από τον χρόνο και τον κόπο φόρμες. Πρόκειται για ιδιαίτερα ποιητικά γλυπτά με το στίγμα του δικού του χώρου. Η τουρκική εισβολή και όλο το πολιτικοκοινωνικό και ψυχολογικό κλίμα που ακολούθησε επηρέασαν και τη δική του γλυπτική έκφραση. Θυμάμαι, συζητώντας μαζί του για ένα από τα πολύ σημαντικά, κατά την άποψή μου, έργα του, το συμβολικό γλυπτό «Εσταυρωμένος» (1974) που βρίσκεται στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης, μου μίλησε για τα συμβολικά

Ξεκινά ο Μαραθώνιος Θερινών Προβολών (13 Ιουλίου - 18 Σεπτεμβρίου 2016)

Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού - Πολιτιστικές Υπηρεσίες και το «θέατρο ένα» σε συνεργασία με τον Όμιλο Φίλων Κινηματογράφου Κύπρου ανακοινώνουν την έναρξη του φετινού Μαραθωνίου Θερινών Προβολών που λαμβάνει χώρα, όπως κάθε καλοκαίρι, στον μοναδικό θερινό κινηματογράφο της Λευκωσίας, τον κινηματογράφο «Κωνσταντία».

Ο Μαραθώνιος Θερινών Προβολών, δεκαοκτώ χρόνια μετά την έναρξή του, παραμένει ένας από τους πιο σημαντικούς θεσμούς του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, τόσο στον τομέα του κινηματογράφου, όσο και στον τομέα της αναβάθμισης της κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής του τόπου. Ταυτόχρονα συμβάλλει σημαντικά στην αναβίωση του θερινού κινηματογράφου «Κωνσταντία», ενός από τους ωραιότερους παλιούς κινηματογράφους της πρωτεύουσας.

Οι φετινές επιλογές ταινιών έγιναν, σύμφωνα με ανακοίνωση των Π.Υ., όπως πάντα, με γνώμονα την ποιότητα, την κινηματογραφική αγω-

γή του κοινού και την τέρψη. Κάτω από το φεγγάρι και με τη νοσταλγική ατμόσφαιρα του καλοκαιρινού κινηματογράφου, ο θεατής θα έχει την ευκαιρία να παρακολουθήσει ένα μοναδικό πρόγραμμα με ταινίες που πρόσφατα διακρίθηκαν με μεγάλα βραβεία, όπως «Τα Θαύματα» (Jury prize, Cannes film festival 2014), «Ταξί στην Τεχεράνη» (Golden Bear, Berlin Film Festival 2015), «Dheeran, ο Άνθρωπος Χωρίς Πατρίδα» (Palme d'or, Cannes film festival 2015) και οι πολυβραβευμένες ταινίες «Έρωτας με την Πρώτη Μπουνιά» (FIRPESCI Award Cannes Film Festival 2014/ SACD Award Quinzaine des Realsteurs Cannes Film Festival 2014/ Art Cinema Award Cannes Film Festival 2014), «Αστακός» (Jury Prize, Cannes film festival 2015/ European Screenwriter, European film Awards/ Best foreign film, Hellenic film Academy), καθώς και, γι' ακόμη μια φορά, επιλεγμένα αριστουργήματα του κλασικού κινηματογράφου. Το χιούμορ είναι το συστατικό πολλών άλλων ταινιών του φε-

τινού προγράμματος, μέσα από κοινωνικές και πολιτικές κωμωδίες.

Το πρόγραμμα ολοκληρώνουν όμορφες ταινίες για τους μικρούς σινεφίλ, απολαυστικές και εκπαιδευτικές ταυτόχρονα. Η κυπριακή ταινία είναι και φέτος παρούσα, με την πρόσφατη παραγωγή της σκηνοθέτιδος Στελάνας Κλήρη, «Committed», μια ταινία που συμμετείχε σε διάφορα φεστιβάλ του εξωτερικού.

Οι προβολές θα πραγματοποιούνται από τις 13 Ιουλίου μέχρι τις 18 Σεπτεμβρίου, κάθε Τετάρτη, Πέμπτη, Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή, στις 21.00 (εξαιρούνται οι 15 Ιουλίου και 20 Αυγούστου).

Είσοδος 5 ευρώ. Δωρεάν για τα παιδιά κάτω των 10 ετών, καθώς και για άτομα με αναπηρίες.

Για περισσότερες πληροφορίες το κοινό μπορεί να απευθύνεται στα τηλέφωνα: 22439838, 22348203.

Κινηματοθέατρο Κωνσταντία: Σόλωνος Μιχαηλίδη 15, Παλουριώτισσα.

Χορηγός Επικοινωνίας: Ραδιοφωνικό ίδρυμα Κύπρου.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Επιμελητεία ή επιμελιτιία; Γιατί τα αρχαία ελληνικά;

Ιστορίες αλλιώς // Είμαστε μάρτυρες μιας μονοδρομικής κατεύθυνσης πολιτικής παρεμβάσεων στη διδασκαλία της ελληνικής, που αφορά τον περαιτέρω περιορισμό της ισχνής ήδη διδασκαλίας της αρχαίας ελληνικής, με τον δηλούμενο σκοπό της «αναβάθμισης της διδασκαλίας της ελληνικής»(!)

ΤΙΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Επικοινωνούμε με την γλώσσα. Προφανώς. Και 'κάνουμε' κι ένα σωρό άλλα πράγματα με την γλώσσα. Εκφραζόμαστε με την γλώσσα. Δημιουργούμε με την γλώσσα. Υμνούμε ή προσευχόμαστε με την γλώσσα. Ερωτεύομαστε με την γλώσσα. Ερωτεύομαστε την γλώσσα. Όπως η Ζακλίν. Την αρχαία ελληνική. Που την έμαθε, ανέγνωσε και διέγινωσε κι ως αισθητική αξία. Ζητώντας να εννοήσει και να μας διδάξει γιατί την θαύμασε κι αγάπησε. Πώς η μορφολογία της, οι κανόνες - διότι στην γραμματική περί κανόνων ορθής χρήσης πρόκειται - κτίζει κι ορθώνει με τα μορφήματά της μορφές λεκτικές και προτασιακές και με αισθητική αξία, 'μορφές της καλλονής', που είπεν ο Αλεξανδρινός. Πώς, από την Ορθόεπεια προκύπτει η Καλλιέπεια. Η γλώσσα ως αισθητική αξία.

Από την Ορθόεπεια στην Καλλιέπεια

Αυτά σαν προλογική δήλωση αξιών. Σε ένα κείμενο που κρίνει την νέα «εκπαιδευτική μεταρρύθμιση», ή νέα παρέμβαση - πολιτική την εννοούμε εμείς, και πολιτικών, ιδεολογικών ορμηφύτων - σε μια ανελέητα κι εθιστικά επιμένουσα, μονοδρομικής κατεύθυνσης πολιτική παρεμβάσεων στην διδασκαλία της ελληνικής στα, όχι διαφνοστεφά επί αυτού, σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσης. Ο μονόδρομος αφορά τον περαιτέρω περιορισμό της ισχνής ήδη διδασκαλίας της αρχαίας ελληνικής, με τον δηλούμενο σκοπό της «αναβάθμισης της διδασκαλίας της ελληνικής» (!!!) στην δημόσια εκπαίδευση. «Ο ασθενής δεν αντιδρά θετικά στο χορηγούμενο φάρμακο, διπλασιάστε την δόση!» Κάπου σε αυτή την ομοιοπαθητική φιλοσοφία, ή, πιο απλά, «μια από τα ίδια αποκαϊδία!». Σε μια μη επιδεχόμενη αυτοκριτικής κι αναθεώρησης πολιτική, που επανειλημμένως βρίσκεται μπροστά στα εμπειρικά και σταθμητά δείγματα της καταβάρθρωσης του γλωσσικού αισθήματος των μαθητών (όπως και στην κοινωνία ευρύτερα) - όπως το 9 στα 20 στις Παγκύπριες Εξετάσεις Νέων Ελληνικών. Αποτέλεσμα που ο Αρχισυνδικαλιστής της ΟΕΛΜΕΚ απέδωσε στα θέματα των εξετάσεων, στην ζυγαριά κι όχι στο τραγικά λιποβαρές γουρούνι, στην κατά τα άλλα πλούσια τράπεζα των δημοσίων υπαλλήλων που ονομάζουν εαυτούς «παιδεία». Κι ιδού ημείς να επιμένουμε να ομιλούμε για «ορθόεπεια» και «καλλιέπεια», όταν επιδεικτικά και χονδροει-

δώς από τους υπευθύνους αγνοείται η λέξη, καν, «συνέπεια».

Η συστηματική απαξίωση της ελληνικής

Σε μια εποχή της πολιτικής ορθότητας στην χώρα όπου, από τα δύο τετράδια της πρώτης δημοτικού μας, το τετράδιο ορθογραφίας και το τετράδιο αντιγραφής, έχουν όλοι πετάξει το πρώτο κι έμειναν με το δεύτερο, αναμασώντας ο ένας τον άλλο, με μόνη «γραφικά» δημιουργική πρωτοτυπία, την ευφάνταστη ανορθογραφία.

Μεγάλη αρχιτεκτονική εταιρεία, στην στροφή από το σπίτι μου, διαφημίζει, Κωμικό τω τρόπω, σε δίμετρη διαφήμιση τις «αναπαλεώσεις» της. Δεν θα αναφερθώ στον σημασιολογικό σουρεαλισμό, βέβαια, του οξύμωρου «αναπαλαιώσις», αντί του «ανακαινίσις». Η πρόθεσις «ανα» σημαίνει «ξανά», και συνεπώς δηλοί «εκ νέου», άρα διαψεύδει το «παλιό». Κι οπωσδήποτε, με αυτή την «ψιλή» έννοια της ορθογραφίας. Αι, αι, αι...

Σε πάροδο της Νίκης, στην Λευκωσία, το ελληνόφωνο ΔΗΚΟ διαφημίζει, υπό τις ανάλογες ελληνικές σημαίες στην ονομαστική, η «Ένωσης»... Λίγο

μπέρδεμα στις πτώσεις, ίσως, αλλά βεβαία η πώσις της ελληνικής. Πτώσις, casus, το κάζο. Πτωτικές πρωτοτυπίες, και σίγουρα πτωτικές αντιλήψεις στην ελληνική γλώσσα μας, που μας είχε δείξει και ο «πολύς», Ελληνώνυμος ιδιοκτήτης του ΔΗΚΟ Αγγλίας, και μέγας σχολάρχης, περικαλώ, με το λογύτυπον της ανεξάρτητης του ΔΗΚΟ εφημερίδας του, Ελευθερίας: «Εισ οιωνός άριστος, αμύνεσθαι περί... πατρίς» (!!!!) Όταν συμβή στα... πάροιξ, ώ, ευτυχείς για την καθοδήγηση, κι υμών και των παιδιών σας, πάροιχοι του Λονδίνου!

Το «αναπαλεώσεις» βρίσκει τον ανταγωνιστή του, δίπλα, στο ΑΝΑΚΑΙ-ΝΗΣΕΙΣ. Θυμάσθε το τράβηγμα του αυτιού, μπόμπρες τότε, με το «-ίζω», πάντα με «-ιώτα», όπως στο «τσαντί-ζω» και το «σικκιρτίζω» (εξαιρούνται τα αναβλύζω, κελαρύζω, πρήζω κ.ά.); Μας κακίζετε, τώρα; Εξάμετρα τα σφάλματα σε περιβλεπτον διαφήμιση, μόλις στρίψεις από την Αθαλάσσης στην Εθνική Οδό Λεμεσού. Εξάμετρα, αλλά όχι δακτυλική, μάλλον δακτυλοδεικτούμενη.

Αλλά αυτά χωριούν μπροστά στην προϊούσα απώλεια των γενών της

νεοελληνικής, με το «απούσα» να ξεχνιέται ως οριστικός «απόν» για τα θηλυκά («η ομάδα μας είναι παρών!») Μαζί φεύγουν κι οι πτώσεις, ειδικά των μετοχών, σε κείνο το απίστευτο «του διευθύνων σύμβουλου» και «της διευθύνων σύμβουλου!» Κι αυτά από τηλεοπτικής υάλου, που διδάσκει κι επιβάλλει ως δόκιμα τα σφάλματά της - κι ακόμη χειρότερον την «αναγνωρισιμότητα» των προσωπικοτήτων της. Θυμύμαι, στην παροικία του Λονδίνου τα προβλήματα που είχαν όλοι με το γένος της Υπάτης Αρμόστριας κ. Μύρνας Κλεόπα, έγραφα και σχετικό, τότε, κείμενο, με τίτλο «Είπατε Υπατε;» «Είμαι καθηγητής, όχι καθηγήτρια», μου διαμαρτυρήθηκε διορισθείσα στην τριτοβάθμια Εκπαίδευση στο Λονδίνο, συμπατριώτισσα. Ομοίως, οι δημοσιογράφοι αγνώριζαν την διπλωμάτιδα ως «Αρμωστής», όχι ως «Αρμόστρια», αν και θα δέχονταν όλοι το «εφαρμόστρια» για τις μηχανοκώδεις! Το «καθηγήτρια» την υποβίβαζε, βλέπετε, στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση! «Είμαι άρτια εκπαιδευμένος χειρουργός», δηλωνόταν κυρία σε εντόπιον εν Κύπρω κανάλι. Εμπεδώθηκε, ήδη,

εξ άλλου, ως πανδόκιμον το προϊόν της αμχανίας δημοσιογραφικού να αποδώσει μεταφραστικά το αγγλικό «identification». Αγνοούσε την τραγική «αναγνώριση», δεν παρακολούθησε προφανώς Αστυνόμο Μπέκα για να θυμάται την αστυνομική «διακρίβωση ταυτότητας»: μας κατέλιπεν οσαεί το σόλοικον «ταυτοποίηση». Ουδένα ξένισε - τρομοκρατούμεθα εμείς - το κακόχχο, μιζοβάρβαρο και ετυμολογικά ανεργμίστιο του ζύλινου νεολογισμού. Το δέχθηκαν όλοι παθητικώς, ετοιμώς, αλλά όχι ετύμωσ. Πόσοι άλλωστε, θα εννοούσαν την διαφορά αυτή που μόλις υποδείξαμε;

Καθώς τα γράφα αυτά, Τετάρτη μεσημέρι, τα κανάλι του Αντι γράφει σε τίτλο του για φιλανθρωπική εκδήλωση υπέρ απόρων στο ΚΟΥΡΕΙΟ. Θα εννοεί προφανώς το Κούριο, ιστορικό και γεωγραφικό μας έμβλημα, από τις προσχώσεις του ποταμού Κούρη. Με τόσα κουρέματα, αυτός ο γέρημος ο λαός, κι ενώ συζητείται στο κουρείον των συνομιλιών η τελική του «τριχοτόμηση», να εννοήσουμε την εμμονή στην συρού ακμή; Εμείς, σε αναφορά προς τα γραμματικά, πιο πάνω φαινόμενα,

Ηδύφωνο

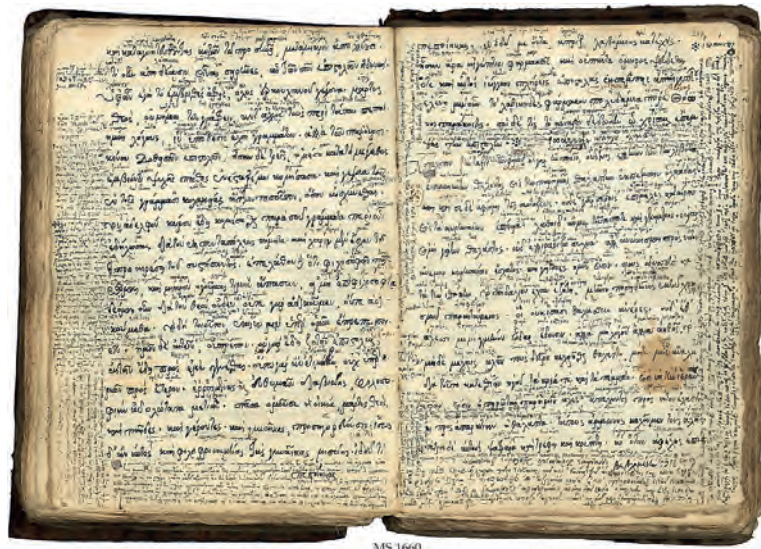
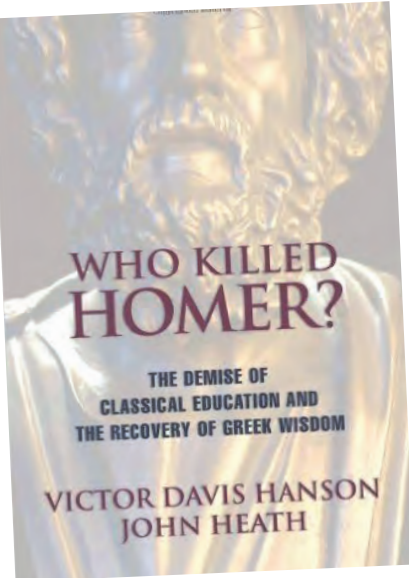
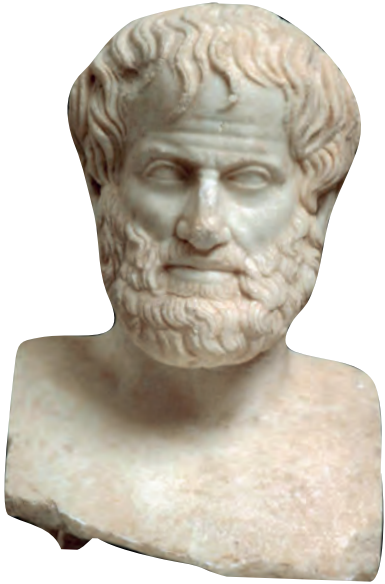
www.simerini.com.cy

αρκούμαστε, αλλά πιο επώδυνα, να τιλ-
λούμε τας τρίχας της κεφαλής μας, με
πασιφανή αποτελέσματα! Με χαριστι-
κή βολή, προ ολίγου καθώς τελείωνα
αυτά (ή, με τελείωναν αυτά!) το ρεκόρ
εισόδου υποψηφίου στο Πανεπιστή-
μιο Κύπρου με βαθμό στις Παγκύπρι-
ες Εξετάσεις, στα Ελληνικά, κάτω της
ημίσειας μονάδας: 0,4 ο βαθμός του
αυριανού επιστήμονος στα ελληνικά!

Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και αρχαία ελληνικά

Πόσα mea culpa, λοιπόν, χρειάζονται
για να ξεπλύνουν μια 'culpa', μία ευθύ-
νη; Και τις συνεισφέρει της; Ω, ναι. Όσα
επιχειρήματα κι αν μπορούσαμε να
φέρουμε για την αιτιακή σχέση της
αποκοπής της διδασκαλίας της ελλη-
νικής από την ιστορική γραμματική,
την αιτιακή εξέλιξη, που συμβάλλει
η γνώση της αρχαίας ελληνικής,
όσο πειστικά κι αν δείξουμε σε ότα
μη ακούντων την προκρούστεια
και πηρωματική στις διδακτικές της
συνέπειες περιγραφική γραμματική
της Νέας Ελληνικής, ως να ενέκυ-
πταν οι γλωσσολόγοι σε γλώσσα ιθα-
γενών Ηορί του Νέου Κόσμου, είναι
στα επιχειρήματα ενός Εράσμου, μιας
Jacqueline de Romily, ενός Chapman,
πρώτου μεταφραστή του Ομήρου στις
αυγές του 17ου αιώνα, του αιώνα του
κλασικισμού στην Βρετανία, στην
σοφία των κλασικιστών Victor Davis
Hanson, στην αγωνιώδη τους έκκληση
στο 'Who Killed Homer: The Demise of
Classical Education and the Recovery
of Greek Wisdom' για διάσωση των
κλασικών σπουδών στην μεταπολεμι-
κή Δύση, που αρυόμεθα την δύναμη
και την αντανάκλασή της από πρώτο
χέρι πειθούς μας για την αξία των ελλη-
νικών σπουδών ως πηγή αισθητικής
ανάτασης και καλλιέργειας, αλλά και
μιας άλλης σοφής ματιάς σ' ό,τι ευθύνη
για το ανθρωπιστικό στέγνωμα του
σύγχρονου κόσμου της χρηστικής ωφε-
λιμότητας.

Τα τελευταία χρόνια, σε πολλές
ευρωπαϊκές χώρες, γίνεται σύντομη
προσπάθεια για την επαναφορά των
αρχαίων Ελληνικών και Λατινικών
στην Μέση Εκπαίδευση. Στην Γαλλία
πρωτοστάτισε η μεγάλη ελληνίστρια
Jacqueline de Romily. Στον πρόλογό
της, για την ελληνική έκδοσή της Γραμ-
ματολογίας της γράφει: "έχω διαθέσει
όλες μου τις δυνάμεις για να διατηρή-
σω στην εκπαίδευσή μας την μελέτη
αυτών των κειμένων. Αυτά φωτίσαν
την ζωή μου. Αξίζει να αγωνιστούμε
για να μην στερηθούν οι νέες γενιές αυ-
τό το φως. Αλλά, για να έχει ο αγώνας
αυτός προοπτική, θα πρέπει πρωτί-
στως να συνειδητοποιήσουμε σ' αυτόν
τον τόπο πως, όσο είναι αλήθεια, ότι με
γενικές απόλυτες και ισόκωλα, αντί
να πάμε μπρος πάμε πίσω κωλα (αλλά
πού αλλού θα βρούμε τις αρχές μας;)
άλλο τόσο είναι αληθές ότι, για να γνω-
ρίσουμε το αρχαίο ελληνικό πνεύμα,
πρέπει να μάθουμε πρώτα γράμματα".
Αλλά τα κλασικά γράμματα
έχουν βαθύτερη σπουδαιότητα κι
αξία από την λογική των απλών μέ-
σων, είτε τα αρχαία ελληνικά εννοού-
νται ως μέσον για την καλύτερη κατα-
νόησή τους, είτε τα ίδια σαν μέσον για
εκπαιδευτική και νοητική όξυνση κι
επάρκεια. Για μας τους Έλληνες ειδι-

MS 1660
Pindar, Demosthenes, Synerios, Kyminites, Rumania, ca. 1676-1710

κά, κι όχι μόνο για μας (από την Ανα-
γέννηση, και τον Έρασμο και μετά μας
το λένε οι ξένοι φιλόλογοι οι εραστές
τους), μετέχουν κι υποβάλλουν τον
τρόπο μιας πιο αυθεντικής και πλη-
ρέστερης ανθρώπινης ζωής.

Για μας, ειδικά, ο κόσμος τους πρέ-
πει να γίνει δημιουργικά κι ενεργητικά
δικός μας. Διότι η Αρχαιότητα για μας
δεν επέχει θέση απλώς ενός επιστημι-
κού, ενός ιστορικού αντικειμένου, αλλά
εκκαλεί να εκφράσει ό,τι πιο αξιο μέσα
μας ως ιστορικό βίωμα, ως αυτό-αποκά-
λυψη με προεξάρχον, διότι πιο φανερό,
στοιχείο την αδιάσπαστη γλωσσική μας
ενότητα διά μέσου των χιλιετιών. Εκτι-
μώντας, δηλαδή, τον αρχαίο στίχο του
Ομήρου ή του Σοφοκλή, το περίτεχνο
λεκτικό επιχείρημα του Λυσία ή του
Δημοσθένη, την ακριβολόγο ένταση του
Θουκυδίδη, στην γλώσσα που έφτασε
στην έκφρασή τους την τελειότητά της.

Τότε μόνο θα έχουμε καλύτερη συ-
νείδηση αυτού που επιχειρούμε όταν
προσεγγίζουμε τα αρχαία ελληνικά,
και μέσα από αυτά την κλασική γραμ-
ματεία, όταν κατανοήσουμε ότι στην γό-
νιμη συναναστροφή μαζί τους και τον
διάλογο με το περιεχόμενό τους ανασύ-
ρουμε στρώματα «εμβιώσεων που τα
προεκτείνουμε αιώνες τώρα μέσα μας». Από τον ξηρό σχολαστικισμό που για
πολλούς καταδίκασε τα αρχαία ως ξε-
ρό γράμμα, θα σώσει η δροσερή συνα-
ναστροφή με αυτά ως διαρκές σχολίο
στην ταυτότητά μας σαν Έλληνες και
σαν άνθρωποι. Η αναγνώριση των ζω-
ντανών ειρμών των φαινομένων που

της έγνοιας για την υπόθεση κι αξία του
ανθρώπου σε «παροχή ευλύγιστων,
παροδικών και μεταλλασσόμενων σε
απάντηση προς ρέουσες εξωτερικές,
οικονομικές ανάγκες», στον τρόπο της
τυχαίας (όχι ουσιαστικής) απασχόλη-
σης, και όπως «θαυμάζουν» οι μυρμη-
κολόγοι επιστήμονες, βρίσκοντας στον
τρόπο του μυρμηγκιού την πηγή της
θεωρίας του χάους και του νοήματος,
στην υπηρεσία νοημάτων που μας πε-
ριέχουν κι αναλύσκουν, αλλά δεν περι-
έχουμε και δεν εννοούμε. Ό,τι αντίθετο
στον ελληνικό κόσμο της αυτοσυνειδη-
σίας, της φιλοσοφικής απορίας ή κατα-
νόησης στην αναζήτηση και κατάκτησή της.
Της παιδείας, της ελληνικής ανθρωπι-
στικής παιδείας, των ελληνικών γραμ-
μάτων. Του ελληνικού λόγου, σε κάθε
έκφρασή του, που είναι, στο βάθος του,
«μονοειδές και έν».

Και φωτεινό, και γλυκό. Η επιμελη-
τεία του μύρμηκος, του μύρμηγκα, λοι-
πόν, ή η επιμελιττία της μέλισσας;

Τι αγάπησε η Ζακλίν;

Στο σημείο αυτό χρήσιμο είναι να
αντιπαραβληθούν τα επιχειρήματα
της ελληνίστριας Ζακλίν ντε Ρομιγύ,
που μάλιστα, συγκρίνει επί τούτου τον
μορφολογικό πλούτο της ελληνικής
γραμματικής με την γαλλική γλώσσα.
Τα επιχειρήματά της επικεντρώνονται
στις αισθητικές αξίες που δίνει στην
ελληνική γλώσσα η μορφολογική αυ-
τοτέλεια των πώσεων, επιτρέποντας
στον ποιητή, ή και τον ρήτορα, σοφιστή
και τον φιλόσοφο, να συντάσσουν με
ένα ευρύ φάσμα συντακτικών δυνατο-
τήτων την πιο 'αυτόνομη' στο λογικό
της νόημα μέσα στην σύνταξη λέξη.
Παίζοντας έτσι με τις εμφαντικές, συ-
νυποδλωτικές, ηχητικές και συνη-
χτικές αξίες που προσέδιδε στην λέ-
ξη η πιο ευλύγιστα ελεύθερη επιλογή
της θέσης της. Οι θέσεις των ονομάτων
μπορούν να εναλλάσσονται, παίζοντας
με την έμφαση, την μουσικότητα του
τονισμού και τις εκφραστικές υποδω-
λώσεις του επιτονισμού: Άνθρωπος
Θεόν αγαπά, Θεόν άνθρωπος αγαπά,
αγαπά Θεόν άνθρωπος κλπ.

Θαυμάζει, λοιπόν, η Ζακλίν, το γε-
γονός ότι με την μορφολογική αυτοτέ-
λεια που δίνει το -φου, ολοέν πηρού-
μενο, περικοπόμενο - κλιτό σύστημα
της (αρχαίας) ελληνικής και τον ρόλο
της λέξης μέσα την πρόταση να προσδι-
ορίζεται από την κατάληξη κι όχι την
διάρταξη των λέξεων, η οποία ποτέ δεν
χρησιμεύει ως δείκτης της γραμματι-
κής τους λειτουργίας, η σύνταξη απο-
κτά μεγάλη ευλυγισία κι ελευθερία. Ο
ποιητής κι ο χορευτής του ελληνικού
λόγου μπορεί να παίξει με την θέση και
σειρά των αυτόνομων λέξεων, κερδι-
ζοντας την εκφραστική ευχέρεια και
δύναμη, να 'κάνει' κάθε είδους νοηματι-
κά παιχνίδια και αναδείξεις όρων και
εννοιών'. Με εξαίρεση μόνο τα συνδετι-
κά μόρια μεταξύ φράσεων, πχ γε, δε, τε,
γαρ, κλπ που μπαίνουν στην πρώτη ή
δεύτερη θέση, λειτουργώντας και σαν
σημεία στίξεως, η διάταξη των λέξεων
είναι σχεδόν απεριόριστα ελεύθερη,
υπηρετώντας εκφραστικούς σκοπούς
που πλουτίζουν νοηματικά κι αισθη-
τικά την έκφραση. Τα ελληνικά, ως αι-
σθητική διδασκαλία, ως πνευματικός
τα ίδια πλουτισμός.

ART AERI LTD

Έντγκαρ Ράις Μπάρουζ

Ο Έντγκαρ Ράις Μπάρουζ γεννή-
θηκε στο Σικάγο την 1η Σεπτεμβρί-
ου 1875 και πέθανε στις 19 Μαρτίου
1950. Ήταν ο Αμερικανός συγγραφέ-
ας που έμεινε στην ιστορία ως ο δι-
μουργός του θρυλικού Ταρζάν, του
επινοημένου και «άρχοντα της
ζούγκλας», αλλά και του πρωικού δι-
απλανητικού μαχητή Τζον Κάρτερ,
φημισμένου για τα κατορθώματά του
σε μια εναλλακτική, κατοικήσιμη
εκδοχή του πλανήτη Άρη. Ο Μπάρου-
ζ έγραψε την πρώτη του νουβέλα
«Dejah Thoris», Πριγκίπισσα του
Διαστήματος, το 1912. Σύντομα απο-
φάσισε να ασχοληθεί με τη συγγρα-
φή για βιοποριστικούς λόγους. Όταν
ολοκληρώθηκε η δημοσίευση του
«Κάτω από το φεγγάρι του πλανήτη
Άρη», είχε ήδη έτοιμα δύο ακόμη
μυθιστορήματα, το ένα εκ των οποί-
ων με τίτλο «Ταρζάν των πηθίκων»,
το οποίο ξεκίνησε να δημοσιεύεται
σε συνέχειες από τον Οκτώβριο του
1912 και έμελλε να αποτελέσει τη με-
γαλύτερη συγγραφική επιτυχία της
καριέρας του. Ο «Ταρζάν» έκανε με-
γάλη αίσθηση όταν πρωτοπαρουσι-
άστηκε στο αναγνωστικό κοινό της
εποχής. Μέχρι σήμερα ο Ταρζάν
παρμένει ένας από των πλέον επι-
τυχημένων ήρωες της παγκόσμιας
λογοτεχνίας και αποτελεί γνήσιο
σύμβολο της ποπ κουλτούρας. Κάπου
ανάμεσα στο 1915 και το 1919, ο Μπάρου-
ζ απέκτησε ένα μεγάλο ράντσο
στα βόρεια του Λος Άντζελες το οποίο
και ονόμασε «Ταρζάν», προς τιμήν
του λαοφιλοπού ήρωά του. Το 1928 ο
Μπάρουζ ιδρύει τη δική του επώνυ-
μη εκδοτική εταιρεία και καθ' όλη τη
διάρκεια της δεκαετίας του '30 τυπώ-
νει ο ίδιος τα βιβλία του. Ο Μπάρουζ
μνημονεύεται στο πρώτο κεφάλαιο
της κλασικής νουβέλας του 1960
«Όταν σκοτώνουν τα κοτσύδια» της
Χάρπερ Λι: «Η τυπική μας διασκέ-
δα είχε να κάνει με την φροντίδα
του δεντρόσπιτου μας, το οποίο ήταν
στημένο ανάμεσα σε δύο γιγαντιαία
δίδυμα δέντρα στην πίσω αυλή του
σπιτιού μας, με την πρόκληση μπό-
λικης φασαρίας και με το στήσιμο
αυτοσχέδιων παραστάσεων, βαισι-
σμένων στα έργα του Όλιβερ Όπικ,
του Βίκτορ Άπλετον και του Έντγκαρ
Ράις Μπάρουζ». Κατά τη διάρκεια
της συγγραφικής του καριέρας κατά-
φερε να κυκλοφορήσει 68 συνολικά
μυθιστορήματα. Τιμώντας τη μνήμη
του, οι συμπατριώτες του έδωσαν το
όνομά του σε έναν από τους κρατίδες
του πλανήτη Άρη.

Για περισσότερες πληροφορίες
αποαθείτε στο www.artaeri.com.
Μακαρίου 71, Α/οία

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Το «The mystery of Edwin Drood», βασισμένο σε βιβλίο του Charles Dickens (1870) και το «Night of January 16th» της Ayn Rand (1934) είναι δύο από τις πρώτες παραστάσεις διαδραστικού θεάτρου στην Αμερική.

Διαδραστικό θέατρο και αγωγή

Προβολές // Στο διαδραστικό θέατρο υπάρχουν πολλές μορφές διαδραστικότητας που μπορούν να συνυπάρχουν. Όπως εικονικοί χαρακτήρες επί σκηνής, ηλεκτρονική ψηφοφορία, ειδικά εφέ, ψηφιακά διαμορφωμένα προγράμματα με body recognition, που επιτρέπουν την πλοήγηση των παιδιών στον χώρο που συνδυάζει εικονικά και συμβατά αντικείμενα

ΜΑΡΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ*

Τα πολλά κοινωνικά προβλήματα, το μπουλινγκ, η οικονομική κρίση με τις τεράστιες επιπτώσεις οικονομικές, ψυχολογικές και ηθικές, δυσκολεύουν αναμφίβολα τη διαχείριση των συναισθημάτων. Τα παιδιά είναι άμεσοι αποδέκτες όλων αυτών των καταστάσεων και επηρεάζονται συναισθηματικά από αυτές. Η έλλειψη σωστής διαχείρισης των συναισθημάτων προκαλεί αλυσιδωτές επιπτώσεις στον εύθραυστο ψυχικό κόσμο του παιδιού.

Εάν προσεγγίσουμε το θέμα σφαιρικά, θα δούμε ότι ένα συναισθηματικά ισορροπημένο παιδί θα γίνει ένας ισορροπημένος ενήλικας. Ισορροπημένοι ενήλικες δημιουργούν ισορροπημένες κοινωνίες, πολιτισμούς και κατ'επέκταση έναν ισορροπημένο κόσμο.

Στο διαδραστικό εκπαιδευτικό θέατρο η διαχείριση συναισθημάτων επιτυγχάνεται χωρίς διδακτισμό, μια και το διαδραστικό δράμα γίνεται με ομαδική διάθεση. Μέσα από την τέχνη του θεάτρου και μέσα από βιωματικές παραστάσεις τα παιδιά διαχειρίζονται και εκτονώνουν τα συναισθήματά τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αποφυγή συσσωρεύσεων αρνητικών συναισθημάτων, επιτυγχάνοντας έτσι τη βελτίωση της αυτοπεποίθησης και τη δημιουργία μιας θετικής και ισορροπημένης διάθεσης.

Κατά τη διάρκεια της διαδραστικής παράστασης, τα παιδιά μπαίνουν σε πολλούς διαφορετικούς ρόλους και βιωματικά ζουν τη ζωή ενός άλλου χαι-

ρακτήρα με διαφορετικό ψυχισμό και συναισθήματα. Μπαίνουν στη διαδικασία να δουν τι συμβαίνει στις ζωές των θεατρικών ηρώων και στην εξεύρεση πιθανών τρόπων, να βελτιώσουν οι χαρακτήρες αυτοί τις προβληματικές καταστάσεις που αντιμετωπίζουν. Αναμφίβολα, μέσα από το διαδραστικό θέατρο, δίνεται στο κοινό η δυνατότητα να παίξει πιο ενεργό και συνειδητό ρόλο. Έτσι, μέσα από το βιωματικό θέατρο το παιδί γνωρίζει τον εαυτό του, τη σχέση του με τους άλλους και το περιβάλλον.

Κατά συνέπεια, η προσφορά του διαδραστικού θεάτρου στη διαχείριση των συναισθημάτων είναι μεγάλη, γιατί σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με τον τρόπο με τον οποίο το μυαλό συλλαμβάνει, επεξεργάζεται και αντιλαμβάνεται τα διάφορα ερεθίσματα που υπάρχουν γύρω μας. Βοηθάει όλους τους συμμετέχοντες να αναπτύξουν μηχανισμούς, μέσα από τους οποίους μπορούν να αποφορτίσουν την ενέργεια των αρνη-

τικών συναισθημάτων.

Καινοτόμος μορφή

Το διαδραστικό θέατρο είναι μια καινοτόμος μορφή θεάτρου. Σε αυτό ο θεατής είναι ενεργός συμμετέχων και η συμβολή του στο έργο πολλές φορές επηρεάζει την πλοκή ή ακόμη και το τέλος του έργου. Ο θεατής κάποιες φορές καλείται να πάρει αποφάσεις. Κάποιες άλλες φορές καλείται να υποδυθεί ένα χαρακτήρα, να ψηφίσει και να επιλέξει το τέλος ή την εξέλιξη μιας κατάστασης κ.λπ. Είναι πολύ σημαντικό ότι ο θεατής μετατρέπεται σε συν-δημιουργό και σε ενεργό συμμετέχοντα, ανάλογα πάντα με το επίπεδο διαδραστικότητας, συμβάλλει στην πλοκή του έργου σε μεγάλο ή μικρό βαθμό. Στο διαδραστικό θέατρο η συμβολή του θεατή είναι ζωτικής σημασίας, γιατί ουσιαστικά ο θεατής οδηγεί την πλοκή του έργου. Για πιο έντονη συμβολή στο έργο, εξυπακούεται πιο πολλή διαδραστικότητα, με αποτέλεσμα πιο έντονη συναισθη-

ματική σύνδεση του συμμετέχοντα με το έργο. Ο θεατής είναι μέρος της παράστασης, βιώνει σε πρώτο επίπεδο το έργο και επέρχεται, στο τέλος, η κάθαρσή του! Αυτή η κάθαρση, η συναισθηματική δηλαδή αποφόρτιση, είναι πολύ σημαντική για την επιτυχία της ψυχικής ισορροπίας γενικότερα του ανθρώπου.

Στο διαδραστικό θέατρο υπάρχουν πολλές μορφές διαδραστικότητας που μπορούν να συνυπάρχουν. Όπως εικονικοί χαρακτήρες επί σκηνής, που αλληλεπιδρούν με τα παιδιά, ηλεκτρονική ψηφοφορία, ειδικά εφέ, ψηφιακά διαμορφωμένα προγράμματα με body recognition, που επιτρέπουν την πλοήγηση των παιδιών στον χώρο που συνδυάζει εικονικά και συμβατά αντικείμενα. Τέτοιου τύπου διαδραστικές εφαρμογές ειδικά για παιδιά έγιναν εδώ και αρκετά χρόνια και είναι τα παραδείγματα Kidsroom και Kisdstory (1996). Οι πρωτοποριακές εφαρμογές αυτές δημιουργήθηκαν από το MIT (Ερευνητικό Εργαστήριο Τεχνικής Νοημοσύνης της Αμερικής).

Τα δύο αυτά μεγάλα ερευνητικά προγράμματα ήταν εκπαιδευτικού χαρακτήρα και συνυπήρχαν με ειδικά εξοπλισμένο και καινοτόμο τεχνικό εξοπλισμό και ακαδημαϊκό ερευνητικό προσωπικό. Το Kidsroom και το Kisdstory ήταν πρωτοποριακά διαδραστικά περιβάλλοντα της εποχής τους και είχαν ως στόχο την ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της φυσικής άσκησης, της κριτικής σκέψης, της λήψης αποφάσεων, της ομαδικότητας και πάνω από όλα στόχευαν στην πολυαισθητηριακή παρέμβαση των παιδιών στην πλοκή της ιστορίας.

Καταλυτικός ο ρόλος του θεατή

Φυσικά, με την πάροδο των χρόνων ακολούθησαν εξελικτικά διαδραστικά παιχνίδια, όπως τα Xbox και τα Wii, που δημιουργούν αλληλεπιδραστικά περιβάλλοντα που συνδυάζουν φυσική άσκηση και αλληλεπίδραση στην εφαρμογή. Από τα πρώτα διαδραστικά θεατρικά έργα είναι το «The mystery of Edwin Drood», βασισμένο σε βιβλίο του Charles Dickens (1870), όπου δίνονται στον θεατή επτά διαφορετικές επιλογές για το τέλος. Επίσης, ακόμη ένα παράδειγμα είναι το «Night of January 16th» της Ayn Rand (1934), όπου ο ρόλος του θεατή είναι ρόλος καταλυτικός, γιατί πρέπει να επιλέξει το τέλος του έργου, εάν δηλαδή ο πρωταγωνιστής είναι ένοχος ή αθώος.

Τα ωφέληματα του διαδραστικού θεάτρου ενισχύονται όταν αυτό συνδυάζεται και εκπαιδευτικά, υιοθετούνται στοιχεία από το θέατρο -δηλαδή τεχνικές και εργαλεία της δραματικής τέχνης- με σκοπό την προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη των συμμετεχόντων, καθώς και την αποτελεσματικότερη αφομοίωση της γνώσης μέσα στο κοινωνικό της πλαίσιο.

Συμπερασματικά, το διαδραστικό εκπαιδευτικό θέατρο έχει ανεξάντλητες δυνατότητες, οι οποίες διαμορφώνονται ανάλογα με την κοινωνική κουλτούρα και το δημογραφικό επίπεδο μιας χώρας. Είναι, αναμφίβολα, ένα μέσο που συνεισφέρει στη σωστή διαχείριση των συναισθημάτων και φαίνεται ότι, μακροπρόθεσμα, βοηθά σφαιρικά ολόκληρη την κοινωνία.

*Ακαδημαϊκός στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Τμήμα Σχεδιασμού και Πολυμέσων, Εικαστικός

www.simerini.com.cy

Βιβλιονηλασιές // Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

Η Κρίτου Τέρρα από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα

Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

Για μακρόχρονο οδοιπορικό με γεω-ιστορικούς, κοινωνικοοικονομικούς, λαογραφικούς, θρησκευτικούς και πολιτισμικούς εν γένει σταθμούς πολυθεματικής εντύφησης, επιστημονικής δομής και εύληπτου αναγνωστικού ενδιαφέροντος συνιστά το πόνημα του δρος Χρίστου Αριστείδου για την Κρίτου Τέρρα, τόπο της καταγωγής του και ένα από τα πλέον αξιόλογα χωριά της Κύπρου σε διαχρονικούς εθνικούς αγώνες και πολυσιδεείς μνήμες παραδοσιακής κληρονομιάς. Το δύσκολο του συγγραφικού εγχειρήματος, που «υπήρξε καρπός πολύχρονης προσπάθειας, φιλότιμης εργασίας και επίπονης έρευνας» προτάσσει σε χαιρετισμό του ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος, επιβεβαιώνοντας τις σχετικές επεξηγήσεις του συγγραφέως στην εκτεταμένη εισαγωγή του· ενώ στα προλεγόμενα του βιβλίου ιστορικοί και μελετητές τονίζουν τη σημαντική συμβολή του έργου στον βιβλιογραφικό εμπλουτισμό της τοπικής ιστορίας, επισημαίνοντας πτυχές του περιεχομένου του, που η εμβριθής γραφίδα ανέδειξε μέσα από την αναδίχηση αρχαιολογικών πηγών, όπως ληξιαρχικών βιβλίων της κοινότητας, τη συναγωγή έγκυρων πληροφοριών με τη διασταύρωση γραπτών και προφορικών μαρτυριών και την καταγραφή βιωματικών αναμνήσεων με συστηματικές συνεντεύξεις από παλαιότερους και νεότερους Κριτιώτες.

Ο άρτια επιμελημένος και ευρετηριασμένος ογκώδης τόμος, που εκδόθηκε το 2013 και διανθίζεται με εποπτικά των ενδελεχών κειμενικών αναφορών φωτογραφικά συγμιότυπα, κατανέμει τις 650 πυκνογραμμένες σελίδες του σε είκοσι κεφάλαια, επιμερισμένα σε μικρότερα θεματικά υποκεφάλαια.

Αρχίζοντας από τα «Βασικά Γεωγραφικά Στοιχεία», δίδεται η επικρατέστερη ερμηνευτική εκδοχή της ονομασίας του χωριού, που ανάγεται στους Βυζαντινούς Χρόνους και προήλθε, κατά τον Σίμο Μενάρδο, από το συντομευμένο κυριώνυμο [Ερωτο]Κρίτου και τη λατινική ονομασία Τέρρα του διπλανού χωριού. Εκτός από τις περιγραφές εδώ, στις παρυφές του Ακάμα, της κλωρίδας και πανίδας, εξάιρεται το κλίμα του χωριού, που προσέλαυε για παραθερισμό όχι μόνο από τη Λευκωσία τα μέλη της οικογένειας Χατζηγεωργιάκη Κορνέσιου, αλλά και κατά το πρώτο ήμισυ του περασμένου αιώνα από δημους Κριτιώτες από την Αίγυπτο. Υπενθυμίζονται ακόμη οι αρμονικές σχέσεις φιλίας, κοινών κοινωνικών εκδηλώσεων και παραγωγικής συνεργασίας Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Ενδεικτικό παράδειγμα η καλόκαρδη Τουρκοκύπρια

μαία Ραζιέ, που γεννούσε τα μωρά τόσο των Τουρκοκυπρίων όσο και των Ελληνοκυπρίων. Όπως σημειώνεται στο τελευταίο υποκεφάλαιο, το χωριό αποτελεί έδρα του Κέντρου Περιβαλλοντικών Μελετών λόγω της ποικιλομορφίας των βιότοπων στην περιοχή.

Στη συνέχεια εξετάζεται η ιστορική και πολιτισμική φυσιογνωμία του χωριού από την αρχαιότητα έως σήμερα, ενώ το τρίτο κεφάλαιο φωτίζει τα έργα και τις ημέρες επιφανών ανδρών του 18ου και 19ου αιώνα με καταγωγή από την Κρίτου Τέρρα, όπως οι δύο δραγομάνοι, ο Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός, ο Ποιητάρχης Χριστόδουλος Τζαπούρας, ο διδάσκαλος Διονύσιος Ιερομόναχος, ο πρώτος Σχολάρχης της Αμπετιείου Σχολής Καΐρου Νικόδημος Γεωργιάδης, καθώς και ο σπουδαίος δάσκαλος επί Τουρκοκρατίας Στυλιανός Τομάζου. Στο προτελευταίο και τελευταίο, εξάλλου, κεφάλαιο αναφέρονται ονομαστικά οι «Κριτιώτες απόδημοι εκτός και εντός Κύπρου» και «Σημαντικά πρόσωπα από την Κρίτου Τέρρα», όπως τοπικοί παράγοντες του 19ου και 20ού αιώνα, καθώς και Κριτιώτες με σημαντική συμβολή στα κοινωνικοπολιτισμικά δρώμενα. Σε άλλα κεφάλαια περιγράφεται η παραδοσιακή αρχιτεκτονική, σκιαγραφούνται πλατείες, βρύσες και υποστατικά, μνημεία και αξιοθέατα, μεταξύ των οποίων το περίφημο Καζίνο και το Κεφαλόβρυσο, οι δεκαπέντε παραδοσιακοί νερόμυλοι, έθιμα και λαϊκές παραδόσεις με ειδική αναφορά στα προικοσύμφωνα, τοπωνύμια και μια επιλογή ποιημάτων του διαλεκτικού ποιητή Τζαπούρα και των απογόνων του. Δεν παραλείπεται, επίσης, η ιστορία του Δημοτικού Σχολείου, που ιδρύθηκε, κατά τον Γεωργίου Περισιάνη, στις αρχές της δεκαετίας του 1850 και διέκοψε τη λειτουργία του το 1984. Τέλος, η συνεισφορά της κοινότητας στους εθνικούς αγώνες, από την Ελληνική Επανάσταση μέχρι τον Αγώνα της ΕΟΚΑ, σύμφωνα με το αντίστοιχο κεφάλαιο, υπήρξε σημαντική: το 1821, τέσσερεις πρόκριτοι από τους 486 προγραφέντες για σφαγή κατόντησαν από την Κρίτου Τέρρα, ενώ οι Τούρκοι εξόρισαν τον Αρχιεπίσκοπο Δαμασκηνό και αποκεφάλισαν στη Λευκωσία τον γαμπρό του Χατζηγεωργιάκη Κορνέσιου και ενεργό μέλος της Φιλικής Εταιρείας Μιχαήλ Γλυκύ.

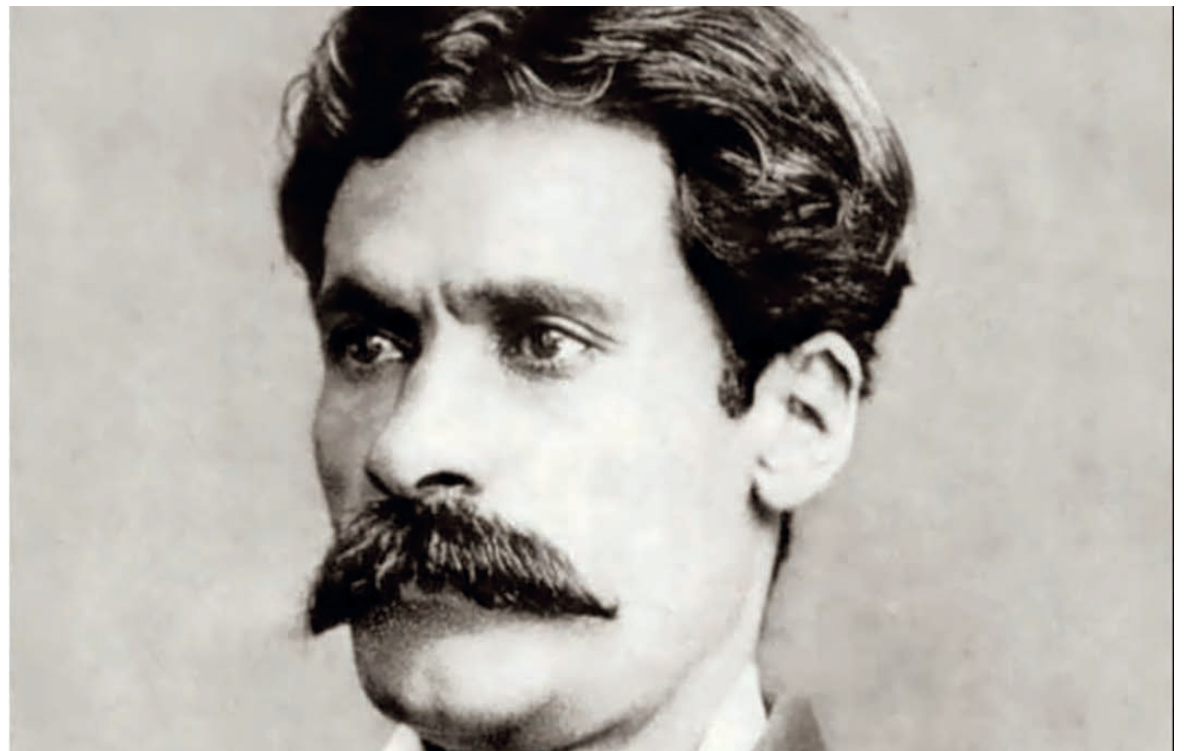

Ιδεοσκόπιο // Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

Το μαρτυρικό έπος της 9ης Ιουλίου 1821

chrysothemisch1@gmail.com

Τις επικές σελίδες της Ελληνικής Επανάστασης του 1821, από τα προπαρασκευαστικά ήδη στάδια των παραμονών έως την έκρηξη και τη διεξαγωγή της, κοσμούν ονόματα Κυπρίων φλογερών αγωνιστών από τις τάξεις του κλήρου και του λαού: όλων όσων, κατά τον εγερτήριο «Θούριο» του Ρήγα και τις πατριωτικές υποθήκες του Υψηλάντη, έστερξαν να δώσουν δυναμικά το «παρών» τους είτε ως μέλη της Φιλικής Εταιρείας είτε αργότερα της Ιωνικής Φάλαγγος και της ξεχωριστής Φάλαγγος Κυπρίων υπό τον στρατηγό Χατζηπέτρο, επώνυμοι ευπατριδες και προύχοντες του τόπου, όπως και μια πλειάδα ανώνυμων πολεμιστών, που έπεσαν στα ηρωικά πεδία των μαχών για την αποτίναξη της οθωμανικής τυραννίας και υπέρ της παλιγγενεσίας του Έθνους των Ελλήνων.

Την επικείμενη, εντούτοις, επαναστατική εξέγερση στην Κύπρο, κατά το παράδειγμα των άλλων ελληνικών περιοχών, με την εδώ άφιξη τόσο του Κανάρη όσο και την κάθοδο αποστόλων Φιλικών και εξ απορρήτων των επαναστατικών προκλήσεων στη Λάρνακα από τον Θεοφύλακτο Θησέα καταστέλλει η Υψηλή Πύλη, αποστέλλοντας στρατιωτικές δυνάμεις, εκδίδοντας Σουλτανικό Φιρμάνι αποπλισμού και εξαπολύοντας απηνείς διωγμούς εναντίον του ελληνικού πληθυσμού. Ο Μαχμούτ ο Β' παραχωρούσε, μάλιστα, την άδεια στον αδιάστακτο Τούρκο Διοικητή να «παιδεύση διά κεφαλικάς τιμωρίας» όλους τους ενόχους, δημεύοντας τις περιουσίες τους, εκτός και αν εξισλαμίζονταν, καθώς και να εκτελέσει, σύμφωνα με κατάλογο προγραφέντων, αρχιερείς και προκρίτους. Ύστερα από πρόσκλησή τους με δόλιο τρόπο στη Λευκωσία και τη φυλάκισή τους μέχρι να εκτελεστούν, ο Αρχιεπίσκοπος Κυπριανός, στηλιτεύοντας τις

αιμοδιψείς δολοφονικές προθέσεις του Κιουτουσόκ Μεχμέτ, τον κατακεραυνώνει μ' ένα δριμύ κατηγορώ, που θα μπορούσε να απευθυνθεί στους νυν επιγόνους της δεύτερης μας Τουρκοκρατίας: «Οποίοι είσθε σεις, και τι ζητείτε από τεσσάρων ήδη αιώνων εις τας Ελληνικάς ημών χώρας, ως βδέλλαι εκμυζώντες το αίμα μας, και ως δαίμονες της κολάσεως κατατυραννούντες τα πτωχά σώματά μας; Οποίοι είσθε σεις, οι δίκην τίγρεων εισβαλόντες εις το πόμιον του Κυρίου και κατασπαράσσοντες τας σάρκας των αθών προβάτων Του; Τρέφεσθε εκ των ακνιζόντων από του αίματος σπλάχνων των! [...] Η ημέρα της θανατώσεώς μου θα είναι η ενδοξότερα της ζωής μου». Στον Άγγλο περιηγητή Carne είχε προβλέψει ο Κυπριανός το τέλος της μαρτυρικής του τελείωσης από τον δήμιο κατακτητή: «Ο θάνατός μου δεν είναι μακριά. Ξέρω πως μόνο ευκαιρία περιμένουν, για να με θανατώσουν».

Τα τραγικά συμβάντα, που ακολούθησαν τα σπαρταρικά δεινά των απαγορευμένων, των καρτομήσεων και των σφαγιασμών των 486 Ελλήνων της Κύπρου, μεταξύ των οποίων ο εθνομάρτυρας Κυπριανός και οι τρεις Επίσκοποι Πάφου, Κιτίου και Κυρηνείας, όλοι οι πρόκριτοι και κοινοτικοί άρχοντες, αφηγείται ο Λαρνακέας λόγιος του Ιθ' αιώνα Γεώργιος Ι. Κηπιάδης στο βιβλίο του «Απομνημονεύματα των κατά το 1821 εν τη νήσω Κύπρω τραγικών σκηνών». Από τις 30 σελίδες του Μέρους Α' της συγκλονιστικής εξιστορήσεως του Κηπιάδη βάζει εγγράφων, αλλά και αυθεντικών μαρτυριών από ανθρώπους που έζησαν τα γεγονότα πέραν της 9ης και 10ης Ιουλίου, αποσπούμε τα εξής ενδεικτικά: «Αλλά και ο κάλαμος αδυνατεί τω όντι να περιγράψη την έμπλεων φρίκης εκείνην κατάστασιν, ήτις επί μήνα όλον διήρκεσε, καθ' ου ουδείς χριστιανός ετόλμα να εί-

πη εις Τούρκον ό,τι και αν ήκουεν ούτε να εξέλθη την νύκτα της οικίας του ό,τι και αν εκτεινέτο. Πανικός και φόβος τους χριστιανούς ραγιάδας εκράτει, και οι Ναοί του Υψίστου κατεπατήθησαν, εσυλήθησαν, εδημεύθησαν, τα ιερά των Ναών εκλειυθήθησαν, παρθένοι διεκορευθήθησαν, γυναίκες ητιμάσθησαν και πάσα αιδώς εν ενί λόγω εξέλειψε, και πως σπινθήρ ελέους εσβέσθη εν ταις ημέραις εκείναις της οδυνης και των στεναγμών, καθ' ας οι ταλαίπωροι χριστιανοί εν δάκρυσι και πικρία εις έτρωγον τον άρτον των, και απέλπιδες κατεκλίνοντο αμφιβάλλοντες αν την επομένην πρωίαν θα έφερον επί των ώμων την κεφαλήν. Και ταύτα πάντα επράχθησαν εναντίον λαού αθώου, λαού μη δόντος ουδένα απολύτως σημείον εξεγέρσεως, και μήτε καν όπλα έχοντος, διότι και αν τινές εξ αυτών είχαν, αφήρουν οι κρατούντες κατά το περι αποπλισμού διάταγμα...».

Το μαρτυρικό έπος της 9ης Ιουλίου αποτυπώνεται, επίσης, στο Μέρος Β' του προαναφερθέντος έργου με ένα επικούριο ποίημα 31 στροφών, από τις οποίες η πέμπτη είναι εξόχως χαρακτηριστική των αποφράδων εκείνων ημερών: «Τα τέκνα κλαίουσι τον πατέρα,/Η δε νεόνυμφος τον νυμφιον/Κ' υψούται γόος και οίμωγ./Θύματα νέα πάσα ημέρα,/Η νυξ δε φρίκην των μαρτυριών/Θάνατον αίμα πάσα αυγή». Ωστόσο, μπροστά στη νυκτοήμερη «φρίκη» ο Αρχιεπίσκοπος Κυπριανός δεν ενδίδει, αλλά απεναντίας υψώνει το αγέρωχο ανάστημά του ως αειφεγγής οδοδείκτης και αναδεικνύεται σε σύμβολο της αέναντος Ρωμοσύνης μέσα από το μακρόχρονο ποίημα του εθνικού ποιητή της Κύπρου Βασίλη Μιχαηλίδη: «Η Ρωμοσύνη εν φυλή συνόταρη του κόσμου/Κανέναν δεν ευρέθηκεν για να την ηνληείψη/Κανέναν γιατί σιέπει την που τα ΰνη ο Θεός μου/Η Ρωμοσύνη εν να καθή όντας ο κόσμος λείψη».

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Ντέιβιντ Σεντάρης, Σκίουρος ζητεί βερβερίτσα

Απόσπασμα της βδομάδας //

Ο προχωρημένος πελαργός ήταν μόνο δύο εβδομάδων όταν ρώτησε από πού έρχονται τα μωρά

// Επιμελείται η Μαρία Μηνά

Το βιβλίο του Ντ. Σεντάρης κυκλοφορεί στα Ελληνικά από τις Εκδόσεις Μελάρι σε μετάφραση Μυρσίνης Γκανά και εικονογράφηση Ian Falconer

Οι πελαργοί γονείς

Ο προχωρημένος πελαργός ήταν μόνο δύο εβδομάδων όταν ρώτησε από πού έρχονται τα μωρά.

«Θεέ μου», είπε η μητέρα του. «Δηλαδή, αμάν, τι ερώτηση είναι αυτή». Θεωρούσε τον εαυτό της αρκετά μοντέρνο, αλλά κάπου δεν έπρεπε να μπαίνει ένα όριο; «Θα σου απαντήσω λίγο αργότερα» του είπε, και έχωσε μια ρέγκα στον λαιμό του με λίγο περισσότερη δύναμη απ' όσο συνήθως.

Αργότερα την ίδια μέρα η μητέρα πελαργός επανέλαβε τη συζήτηση στην αδελφή της, που είχε επίσης ένα νεογέννητο νεοσσό. Την επανέλαβε ως μια ιστορία του τύπου Άκου κάτι πράγματα που λένε τα παιδιά, και δεν ήταν καθόλου προετοιμασμένη για την αντίδραση που προκάλεσε.

«Ο μοναχογιός σου στράφηκε σε σένα για απαντήσεις, κι εσύ δεν του τις έδωσες;»

«Φυσικά και δεν του τις έδωσα» είπε η μητέρα πελαργός. «Τι λέμε, είναι και ο ίδιος μωρό. Πώς μπορεί να καταλάβει κάτι τόσο περίπλοκο;»

«Οπότε τα παιδιά πρέπει να τα αποπαιρνούμε ή, ακόμη χειρότερα, να τους λέμε ψέματα;»

«Μέχρι να μεγαλώσουν αρκετά, φυσικά».

«Οπότε λέμε ψέματα ξανά και ξανά

και μετά μια μέρα έχουμε την απαίτηση να μας πιστέψουν;»

«Έτσι ήταν τα πράγματα στη δική μας οικογένεια, και δεν ένιωσα ποτέ κανένα ιδιαίτερο τραύμα» είπε η μητέρα πελαργός. «Εκτός αυτού, δεν είναι τόσο ψέματα όσο ιστορίες. Υπάρχει μια διαφορά».

«Σοβαρά, υπάρχει διαφορά;» είπε φτύνοντας σχεδόν η αδερφή της, ξαφνιασμένη με το πόσο τη θύμωνε η κουβέντα. «Δώσε μου ένα παράδειγμα».

Η μητέρα πελαργός μισόκλεισε τα μάτια κοιτώντας πέρα από τις γύρω σκεπές μέχρι που της ήρθε κάτι. «Ωραία. Θυμάμαι όταν είδα για πρώτη φορά την πανσέληνο και ο παππούς μου είπε πως ήταν ένας μακρινός φυσικός δορυφόρος που δημιουργήθηκε πριν από δισεκατομμύρια χρόνια. Και το πίστευα για πάρα πολλά χρόνια μέχρι που τελικά έμαθα την αλήθεια».

«Την αλήθεια;» είπε η αδελφή της. «Το έφτιαξε ο Θεός» ανακοίνωσε η μητέρα πελαργός.

Η αδελφή της ένιωθε ξαφνικά ναυτία. «Ποιος;»

«Ο Θεός» επανέλαβε η μητέρα πελαργός. «Εφτιαξε τον κόσμο και τους ουρανούς, όλα με κόμα και ισχυρή θέληση, και σε λιγότερο από μια εβδομάδα! Άκουσα έναν καρδινάλιο που μιλούσε γι' αυτόν στην κορυφή του καθεδρικού στην πλατεία, και έμαθα

πραγματικά πολλά πράγματα».

«Όστε αυτό φέρνει τα μωρά; Ο Θεός;»

«Χριστέ μου, όχι!» είπε η μητέρα πελαργός. «Τα μωρά τα φέρνουν τα ποντίκια».

Η αδελφή της χρειάστηκε μερικά λεπτά μέχρι να καταφέρει να μιλήσει. «Αχ, γλυκιά μου» είπε, «τα μωρά μας είναι τεράστια, πώς στο καλό -»

«Αυτά είναι ιδιαίτερα ποντίκια» εξήγησε η μητέρα πελαργός. «Ικανά να σηκώνουν πράγματα πολύ βαρύτερα από τα ίδια. Κρύβονται μέχρι να κάνουν τα αβγά σου, κατάλαβες, και μετά, όταν έχεις γυρισμένη την πλάτη, βάζουν μέσα τους νεοσσούς».

«Μα φτιάχνουμε τις φωλιές μας πάνω στις καμινάδες» είπε η αδελφή. «Πώς θα μπορούσε ένα μικρό ποντίκι - ένα ποντίκι που κουβαλάει ένα ζωντανό, ζωηρό νεογέννητο - να σκαρφαλώσει τόσο ψηλά; Και πώς κρατάει τον νεοσσό όσο σκαρφαλώνει;»

«Δεν έχεις ακούσει ποτέ για τις μαγικές τσέπες;» ρώτησε η μητέρα πελαργός.

Οι μαγικές τσέπες των ποντικιών, φυσικά» είπε η αδελφή της, και αναρωτιόταν πώς κάποιος τόσο αφελής κατάφερε να βρει τροφή για να φάει, πόσω μάλλον να φτιάξει μια φωλιά και να αναθρέψει ένα παιδί. «Και πού ακριβώς την έμαθες αυτή την πληροφορία;»

«Α» είπε η μητέρα πελαργός, «από

αυτόν τον τύπο με τον οποίο κάνω σεξ».

Τώρα ήταν η σειρά της αδελφής να κοιτάξει πέρα από τις σκεπές. «Το βρήκα» είπε. «Γιατί να μην πεις στον γιο σου ότι από εκεί έρχονται τα μωρά - το σεξ. Είναι τρελό, το ξέρω, αλλά ίσως να τον ικανοποιήσει να μεγαλώσει αρκετά, ώστε να μπορεί να καταλάβει την ιδέα των ποντικιών με τις μαγικές τσέπες».

«Λες;»

«Και βέβαια» είπε η αδελφή της.

Η μητέρα πελαργός έφυγε πετώντας, και η αδελφή της, σοκαρισμένη, την κοίταζε να απομακρύνεται. Είχαν και οι δύο τους ίδιους γονείς και είχαν φύγει από τη φωλιά την ίδια περίπου εποχή. Ζούσαν στην ίδια πόλη και έπιναν το ίδιο νερό, πώς γινόταν λοιπόν αυτή να είναι τόσο έξυπνη ενώ η καμμένη η αδελφή της ήταν τόσο συγχυσμένη;

Με τη συζήτηση ακόμη φρέσκια στο μυαλό της, επέστρεψε στο δικό της παιδί, ένα κορίτσι που είχε γεννηθεί πριν από δέκα μέρες. Το πουλάκι άνοιξε το ράμφος του για φαγητό, και η πελαργίνα αναστέναξε. «Ξέρω ότι πεινάς, αλλά η Μαμά είχε ένα πολύ κουραστικό απόγευμα και πρέπει να ξαναγεμίσει τις μπαταρίες της προτού μεταμορφωθεί πάλι σε σκλάβο». Τράβηξε μερικά πούπουλα από τη φωλιά και τα έριξε κάτω. «Θέλεις να μάθεις γιατί είναι τόσο κουρασμένη η Μαμά; [...]» (σελ. 61-66)